

UDK: 341.123:327.8
 341.123:343.26
 323.28:341.123
 Primljeno: veljača 2018.
 Izvorni znanstveni rad

Dr. sc. Davorin Lapaš*

Dr. sc. Rutvica Rusan Novokmet**

SANKCIONIRANJE TERORIZMA U SUSTAVU UJEDINJENIH NARODA

Rad se bavi analizom reakcija Ujedinjenih naroda na zločin terorizma u obliku inkriminacije terorizma u nizu konvencija prihvaćenih u krilu te organizacije, no još više u obliku moralnih, ali i pravnih sankcija sadržanih u političkim osudama neobvezujućih rezolucija Opće skupštine, posebice tijekom hladnog rata, kao i u obvezujućim sankcijskim rezolucijama Vijeća sigurnosti počevši od 90-ih godina prošlog stoljeća. Pritom rad upućuje na specifičan razvojni proces koji počinje sankcijama prema državama odgovornima za tzv. „državni terorizam“, a u posljednjih 15-ak godina sankcije su se gotovo potpuno usmjerile prema terorističkim organizacijama kao nedržavnim akterima te su razvojem međunarodnoga kaznenog pravosuđa otvorile prostor i individualnoj međunarodnoj kaznenoj odgovornosti za taj zločin.

Ključne riječi: terorizam, sankcije Ujedinjenih naroda, nedržavni akteri, Međunarodni kazneni sud

1. UVOD

Iako fenomen terorizma nipošto nije karakteristika novijeg vremena te njegove početke neki autori smještaju još u drugu polovinu 19. stoljeća¹, u suvremenim međunarodnim odnosima kao i međunarodnom pravu danas, a posebice nakon terorističkih napada na New York i Washington 11. rujna 2001., on se doima gotovo sveprisutnim. No, terorizam je doista zločin sa stotinu lica čiji počinitelji dijele tek namjeru zastrašivanja stanovništva (svojevrnsni *animus terrendi*), dok se u svojim ciljevima i motivima mogu beskrajno razlikovati.² Zbog toga, ali nerijetko i zbog

* Dr. sc. Davorin Lapaš, redoviti profesor u trajnom zvanju na Katedri za međunarodno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i redoviti član Akademije pravnih znanosti Hrvatske (*Full Professor tenure, Chair of International Law, Faculty of Law, University of Zagreb and full member of the Croatian Academy of Legal Sciences*): davorin.lapas@pravo.hr.

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-5861-6620

** Dr. sc. Rutvica Rusan Novokmet, poslijedoktorandica na Katedri za međunarodno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (*Postdoctoral researcher, Chair of International Law, Faculty of Law, University of Zagreb*): rutvica.rusan@pravo.hr.

ORCID iD: orcid.org/0000-0002-6235-1012

¹ Vidi Venner, 2005, 10.

² Za detaljniju studiju o tome vidi Reich (ur.), 1998, 279. O uzrocima terorizma vidi i Tomaševski, 1983, 289–305.

neskrivene potpore koju su politički motivirani teroristički pokreti i njihovi čini uživali u svijetu podijeljenom željeznom zavjesom tijekom hladnog rata u kojem je razlikovanje terorizma od „oslobodilačke“, „klasne“ ili druge „pravedne borbe“ ovisilo tek o kutu gledanja, problem terorizma nije odmaknuo dalje od tek objektivno prisutna društvenog fenomena. Takvu relativizaciju terorizma možda još ozbiljnije izražava Sartreova tvrdnja u povodu palestinskog masakra izraelskih olimpijaca u Münchenu 1972.: „*It is a terrible weapon but the oppressed poor have no other (...)*“.³

Zbog svega toga ne začuđuje da međunarodna zajednica, baš kao ni njezino – međunarodno pravo sve do danas nije prihvatila neku opću definiciju terorizma unatoč široko prihvaćenoj njegovoj načelnoj osudi kao fenomena i ponešto užoj u krugovima država stranaka tzv. sektorskih konvencija.⁴

Reakcije unutar sustava Ujedinjenih naroda, što je središnja tema ovoga rada, slijedile su, dakako, prilike međunarodnih odnosa u pojedinom razdoblju. Upravo dobrim dijelom zbog spomenutih podjela, razdoblje hladnog rata, uz neke od spomenutih sektorskih konvencija obilježenih pokušajima definiranja i suzbijanja terorizma na pojedinim područjima međunarodne suradnje, uglavnom je rezultiralo tek periodičkim rezolucijama Opće skupštine koje, formalno bez obvezatne snage, osuđuju „međunarodni terorizam“.⁵ Pa ipak, među tim rezolucijama vrijedi istaknuti Rezoluciju A/39/159 iz 1984. Za razliku od ostalih rezolucija Opće skupštine koje donose opću osudu terorizma predviđajući „mjere za sprječavanje međunarodnog terorizma koji ugrožava ili uzima nedužne ljudske živote ili ugrožava temeljne slobode“⁶, spomenu-

³ Vidi Sartre on Munich 1972, *Sartre Studies International*, sv. 9, br. 2, 2003, str. 7. Tekst je izvorno objavljen u: *La Cause du peuple – J'accuse*, br. 29, od 15. listopada 1972. U tom smislu usp. i Sartre, J.-P., Préface, u: Fanon, F., *Les damnés de la terre*, Paris, François Maspero éditeur S.A.R.L., 1961, 7–26.

⁴ Ovdje, primjerice, možemo spomenuti Konvenciju o kaznenim djelima i nekim drugim činima počinjenima u zrakoplovima iz 1963. (tzv. Tokijska konvencija; UNTS, sv. 704, 1969); Konvenciju o suzbijanju protupravne zapljene zrakoplova iz 1970. (tzv. Haška konvencija; UNTS, sv. 860, 1980); Konvenciju o suzbijanju protupravnih čina protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva iz 1971. (tzv. Montrealska konvencija; UNTS, sv. 974, 1975); Konvenciju o sprječavanju i kažnjavanju zločina protiv međunarodno zaštićenih osoba, uključujući diplomatske agente iz 1973. (UNTS, sv. 1035, 1977); Međunarodnu konvenciju protiv uzimanja talaca iz 1979. (UNTS, sv. 1316, 1983); Konvenciju o suzbijanju protupravnih čina protiv sigurnosti pomorske plovidbe iz 1988. (UNTS, sv. 1678, 1992); Konvenciju o obilježavanju plastičnih eksploziva sa svrhom otkrivanja iz 1991. (UNTS, sv. 2122, 2000); Međunarodnu konvenciju o suzbijanju terorističkog bombardiranja iz 1997. (UNTS, sv. 2149, 2003); Međunarodnu konvenciju o suzbijanju financiranja terorizma iz 1999. (UNTS, sv. 2178, 2004); Međunarodnu konvenciju o suzbijanju čina nuklearnog terorizma iz 2005. (UNTS, sv. 2445, 2007) i dr.

⁵ Vidi npr. A/Res./3034(XXVII) od 18. prosinca 1972.; A/Res./31/102 od 15. prosinca 1976.; A/Res./32/147 od 16. prosinca 1978.; A/Res./34/145 od 17. prosinca 1979.; A/Res./36/109 od 10. prosinca 1981.; A/Res./38/130 od 19. prosinca 1983.; A/Res./40/61 od 9. prosinca 1985.; A/Res./42/159 od 7. prosinca 1987.; A/Res./44/29 od 4. prosinca 1989.

⁶ Sve spomenute rezolucije Opće skupštine, naime, bile su i istog naziva: „*Measures to prevent international terrorism which endangers or takes innocent human lives or jeopardizes fundamental freedoms, and study of the underlying causes of those forms of terrorism and acts of violence which lie in misery, frustration,*

ta rezolucija iz 1984. jasno govori o „politici državnog terorizma“ osuđujući zapravo terorizam kao sredstvo državne politike.⁷

Međutim, prestanak hladnog rata početkom 90-ih godina prošlog stoljeća te prividno suglasje tada trenutačno tzv. „unipolarnog“ svijeta, nije ostalo bez rezultata, barem na normativnoj razini. Devedesete godine prošlog stoljeća bile su, kako ih neki nazivaju, desetljeće sankcija Ujedinjenih naroda.⁸ Deseci država bili su tada pogođeni sankcijama Vijeća sigurnosti iz najrazličitijih razloga, pa tako i neke od njih zbog „potpore terorizmu“ ili tzv. „državnog terorizma“. No, bio je to tek početak ozbiljnijeg suočavanja pravnog sustava te svjetske organizacije s iznimno kompleksnim problemom međunarodnog terorizma.

2. SANKCIONIRANJE TZV. „DRŽAVNOG TERORIZMA“

Jedna od prvih država koja je nakon prestanka hladnog rata postala objektom sankcija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda s optužbom za tzv. „državni terorizam“ bila je Libija. Odbivši izručiti dvojicu svojih državljana osumnjičenih za podmetanje eksploziva i rušenje američkog aviona *Pan Am* iznad Lockerbieja u Škotskoj u prosincu 1988. te uskrativši suradnju u istrazi vezanoj uz rušenje francuskog aviona *UTA* 1989. iznad Nigera, odnosno, drugim riječima, ne udovoljivši zahtjevima izraženima u Rezoluciji Vijeća sigurnosti S/731 (1992), Libija je u ožujku 1992. izložena nizu sankcija Ujedinjenih naroda. Rezolucijom S/748 (1992) Vijeće sigurnosti nametnulo je Libiji prometne sankcije (zabranu zračnog prometa s drugim državama), embargo na oružje i vojnu opremu, diplomatske sankcije (ograničenje osoblja libijskih diplomatskih i konzularnih predstavništava u inozemstvu), a svim je državama naloženo da uskrate ulazak ili izreknu izgon osobama libijskog državljanstva osumnjičenima za terorizam. Uz to, spomenutom je rezolucijom osnovan i Sankcijski odbor za provedbu navedenih sankcija. Ostavši bez rezultata, 1993. sankcije bivaju pooštrene novom Rezolucijom Vijeća sigurnosti S/883 (1993) te proširene i na zamrzavanje libijskih fondova i drugih financijskih izvora u inozemstvu, zatvaranje svih ureda *Libyan Arab Airlinesa* u inozemstvu te zabranu bilo kakva poslovanja s libijskim avioprijevoznikom. Uz to, Aneks Rezolucije navodi niz opreme potrebne u naftnoj industriji čiji je izvoz u Libiju Rezolucijom zabranjen. Budući da ni te sankcije nisu bile ništa učinkovite, 1998. godine Rezolucijom S/1192 (1998), Vijeće sigurnosti odlučilo je suspendirati

grievance and despair and which cause some people to sacrifice human lives, including their own, in an attempt to effect radical changes.“

⁷ Vidi *Inadmissibility of the policy of State terrorism and any action by States aimed at undermining the socio-political system in other sovereign States*; A/Res./39/159 od 17. prosinca 1984.

⁸ Tako npr. u svojoj knjizi *Cortright; Lopez*, 2000. Zanimljivo je u tom smislu spomenuti da je od 1945. do 1990. Vijeće sigurnosti, primjerice, prihvatilo ukupno 646 rezolucija, dok ih je samo od 1990. do 2000. prihvatilo čak 688.

sankcije Libiji ponudivši joj kompromisni prijedlog o izručenju dvojice njezinih državljana osumnjičenih za slučaj *Lockerbie* škotskom sudu ustanovljenom u Nizozemskoj. Libija je na prijedlog pristala te odlučila udovoljiti i zahtjevu za omogućavanjem istrage u slučaju rušenja francuskog aviona *UTA*, pa su joj sankcije potom bile i posve ukinute Rezolucijom Vijeća sigurnosti *S/1506* (2003).⁹ Libija će se, nažalost, počevši od 2011. godine ponovno naći izložena sličnim sankcijama počevši od rezolucija Vijeća sigurnosti 1970 (2011) i 2174 (2014), no uzrok tih sankcija bit će građanski rat u toj zemlji nakon Arapskog proljeća koje ju je pretvorilo u prostor bezvlađa, najtežih kršenja temeljnih ljudskih prava i područje djelovanja terorističkih organizacija. Stoga će se, donekle slično kao i u slučaju Afganistana, Vijeće sigurnosti svojim tzv. ciljanim sankcijama preusmjeriti od države upravo prema takvim „nedržavnim akterima“ (engl. *non-state actors – NSAs*).¹⁰

Sankcije Ujedinjenih naroda Sudanu, slično onima Libiji, svoj su razlog imale u sumnji na umiješanost sudanske vlade u međunarodni terorizam, posebice nakon pokušaja atentata na egipatskog predsjednika Mubaraka u Etiopiji u lipnju 1995. Nakon što je sudanska vlada odbila udovoljiti zahtjevu Organizacije afričkog jedinstva (OAU), koji je poduprlo i Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda Rezolucijom *S/1044* (1996), da Etiopiji izruči trojicu osoba osumnjičenih za taj čin, Vijeće sigurnosti odlučuje Rezolucijom *S/1054* (1996) nametnuti Sudanu diplomatske sankcije. Vijeće poziva sve države da ograniče broj osoblja u sudanskim diplomatskim misijama i konzulatima te ograniče kretanje na svom području preostalim članovima tih misija odnosno konzulata. Vijeće također nalaže svim državama da zabrane ulazak na svoje područje službenicima sudanske vlade te sudanskomu vojnom osoblju (para. 3), pozivajući istodobno sve međunarodne organizacije, univerzalne i regionalne, da se suzdrže od sazivanja međunarodnih konferencija na području Sudana (para. 4). Ostavši bez rezultata, Vijeće sigurnosti odlučuje se na nove sankcije te Rezolucijom *S/1070* (1996) nalaže svim državama da sudanskim zrakoplovima uskrate polijetanje, slijetanje ili prelet preko njihova područja. Te sankcije, međutim, nikad nisu primijenjene zbog, između ostalog, otpora nekih zemalja, među kojima čak i samog Egipta koji se bojava odgovora Sudana u obliku redukcije vodâ Nila, kao i izгона stotina tisuća Egipćana zaposlenih u Sudanu.¹¹ Sankcije su tako i u tom slučaju ostale bez rezultata. Napokon, Vijeće sigurnosti svojom je Rezolucijom *S/1372* (2001) odlučilo ukinuti sankcije nametnute Sudanu.

⁹ Detaljnije o sankcijama Libiji vidi u: *Cortright, Lopez, op. cit.*, (bilj. 8), 107–121. Primjena mjera iz Glave VII. Povelje prema Libiji, ističe Frowein, rezultat je jednoga od najekstenzivnijih tumačenja pojma „prijetnje miru“ predviđena člankom 39. Povelje; vidi *Frowein*, 1994, 611.

¹⁰ Vidi npr. rezolucije *S/1973* (2011); *S/2146* (2014); *S/2174* (2014) ili *S/2213* (2015). Više riječi, međutim, o sankcijama prema terorističkim nedržavnim akterima bit će u nastavku rada; *infra*, poglavlje 3.

¹¹ Detaljnije vidi u: *Cortright, Lopez, op. cit.*, (bilj. 8), 121–126.

Ipak, slučaj Afganistana u neku je ruku ovdje posebno zanimljiv. Nakon dugotrajna građanskog rata u toj zemlji, vlast naposljetku osvaja ekstremistička islamska frakcija talibani. Afganistan postaje tako gotovo središtem islamskog terorizma kao i proizvodnje opijuma namijenjena svjetskom narkotržištu, ali i zemljom zacijelo najnižeg standarda ljudskih prava. Zbog svega toga 1999. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda Rezolucijom S/1267 (1999) nameće talibanskom režimu prometne sankcije u obliku zabrane međunarodnoga zračnog prometa, ali i ekonomske (financijske) sankcije zamrzavanja inozemnih financijskih izvora pod nadzorom talibana. Istom rezolucijom Vijeće je osnovalo i Sankcijski odbor za primjenu odnosnih sankcija. Ostavši, međutim, bez rezultata, Vijeće sigurnosti Rezolucijom S/1333 (2000) proširuje navedene sankcije. Uvodi embargo na oružje i vojnu opremu, kao i diplomatske sankcije, nalažući državama koje s talibanskim režimom održavaju diplomatske odnose da bitno ograniče broj osoblja talibanskih diplomatskih misija na svom području te ograniče ili nadziru kretanje preostalih članova tih misija. Određivanjem, doduše, talibanskog režima, odnosno talibana (*Afghan faction known as Taliban*) kao objekta tih sankcija, Vijeće sigurnosti očito je željelo izraziti svoje nepriznavanje talibanske vlade koja je, međutim, nesumnjivo djelovala kao vlada *de facto*, nadzirući veliku većinu područja Afganistana. Formalno gledano, međutim, objektom tih sankcija postaje tako zapravo nedržavni entitet u ulozi vlade države, a ne država sama.

Nadalje, istom rezolucijom objektom financijskih sankcija zamrzavanja inozemnih fondova i računa postaje još jedan nedržavni entitet – organizacija Al-Qaida, njezini članovi te ponajprije njezin vođa Osama bin Laden, ali i sve osobe s njima povezane (para. 8.c). Sve su te sankcije, međutim, i dalje ostajale bez rezultata. No, potpun preokret nastupa nakon terorističkih napada civilnim zrakoplovima na Svjetski trgovački centar u New Yorku kao i na Pentagon 11. rujna 2001. Optuživši za taj napad Osamu bin Ladenu i njegovu organizaciju Al-Qaidu potpomognutu talibanskim režimom, Sjedinjene Američke Države na temelju osude terorističkih čina od Ujedinjenih naroda u Rezoluciji Vijeća sigurnosti S/1368 (2001) te općenita programa borbe protiv terorizma iznesena u Rezoluciji S/1373 (2001), izvode ovlaštenje da, uz uglavnom simboličnu pomoć svojih saveznika, upotrebom sile svrgnu talibanski režim te uHITE po njihovu mišljenju odgovorne za spomenuti teroristički čin. Naime, navedena Rezolucija S/1373 (2001) svojim općenitim delegiranjem borbe protiv terorizma na države članice, baš kao i na temelju nje osnovan Odbor za borbu protiv terorizma – u trenutku započinjanja (američke) vojne akcije star svega nekoliko dana – teško da spomenutoj upotrebi sile (kao, uostalom, i otvorenoj vojnoj intervenciji u korist jedne od u građanskom ratu sukobljenih stana) mogu uvjerljivije priskrbiti značenje (zasigurno ne izravna) djelovanja organizacije. Takvo djelovanje čini nam se, stoga, mnogo bližim duhu odredbe članka 106. Povelje¹² nego sustavu zamišljenom njezi-

¹² Članak 106. pripada u prijelazne odredbe sadržane u Glavi XVII. Povelje. Članak 106. određuje: „Dok ne stupe na snagu posebni sporazumi spomenuti u članku 43., koji bi po mišljenju Vijeća sigurnosti

nom Glavom VII. Poslije je, međutim, Vijeće sigurnosti Rezolucijom S/1388 (2002) ukinulo neke prometne i financijske sankcije prema afganistanskoj zrakoplovnoj tvrtki *Ariana Afghan Airlines*, dok su ostale sankcije prema Afganistanu rezolucijama S/1390 (2002) te S/1455 (2003) i dalje ostavljene na snazi pretvarajući se, kao i u prije spomenutu slučaju Libije, danas potpuno u sankcije usmjerene protiv terorističkih organizacija.

No, što se uistinu dogodilo? Nakon gotovo neprekinuta niza zračnih napada na talibanske gradove te uz izravnu potporu tzv. Sjevernom savezu, frakciji u građanskom ratu sukobljenoj s talibanima, Sjedinjene Države sa svojim su saveznicima, doduše, svrgnule talibanski režim, nažalost, prouzročivši time ne samo goleme ljudske i materijalne gubitke, nego pretvarajući Afganistan, kao i poslije Irak i Siriju, u politički najnestabilnije dijelove svijeta i još plodnije tlo za razvoj najtežih oblika međunarodnog terorizma i ugrožavanja međunarodnog mira i sigurnosti kao i najtežih kršenja temeljnih ljudskih prava, što će se jedva desetljeće poslije potvrditi u pojavi cijele mreže terorističkih organizacija (poput tzv. Islamske Države – ISIL) kao nedržavnih aktera čije djelovanje seže od subsaharske Afrike sve do Pakistana i Indonezije.

I dok se jednostrana upotreba sile protiv terorističkih organizacija na području drugih država i danas nastavlja više gotovo i bez dovođenja u pitanje izostanka posebna odobrenja Vijeća sigurnosti, pa tako, primjerice, vijest o najvećoj nenuklearnoj bombi koju su 13. travnja 2017. Sjedinjene Države bacile na Afganistan ostaje tek na naslovnicama medija¹³, Ujedinjeni narodi svoju Poveljom zamišljenu središnju ulogu u očuvanju međunarodnog mira i sigurnosti hine tzv. ciljanim (*targeted*) ili pametnim sankcijama (*smart sanctions*) poput zabrane putovanja teroristima, zamrzavanja njihovih računa ili embarga na oružje.¹⁴ Vijeće sigurnosti tako proširuje svoju tzv. ISIL (Da'esh) i Al-Qaida sankcijsku listu (dalje u tekstu: Sankcijska lista) pojedinaca, ali i nedržavnih „entiteta i drugih skupina“ pogođenih takvim sankcijama. Nažalost, među tim posljednjima od, primjerice 70 početkom 2015., u ožujku 2017. nalazilo ih se 360, između ostalog, s područja Tunisa, Malija, Albanije, Afganistana, Etiopije, Bangladeša, Komora, Pakistana, Indonezije, Somalije, Kenije, Tanzanije, Arapskog poluotoka, Libije, Sudana, Egipta, Kavkaza, Uzbekistana, pa i Bosne i Hercegovine.¹⁵

njemu omogućili da započne obavljati svoje dužnosti na temelju članka 42., stranke Deklaracije četiriju država, koja je potpisana u Moskvi 30. listopada 1943. i Francuska konzultirat će se među sobom i po potrebi s drugim članovima Ujedinjenih naroda, (...) radi poduzimanja zajedničke akcije u ime organizacije koja bi mogla biti potrebna za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti.” Za tekst Povelje Ujedinjenih naroda vidi *Narodne novine – međunarodni ugovori*, br. 15, 1993. te ispravak u br. 7, 1994.

¹³ Riječ je o tzv. *mother of all bombs* – MOAB; detaljnije vidi npr. <http://edition.cnn.com/2017/04/14/asia/afghanistan-isis-moab-bomb/index.html> (7.6.2017.).

¹⁴ Vidi Rezoluciju Vijeća sigurnosti S/2253 (2015) od 17. prosinca 2015.

¹⁵ Vidi Consolidated United Nations Security Council Sanctions List, 24. ožujka 2017. Dostupno na <https://scsanctions.un.org/fop/fop?xml=htdocs/resources/xml/en/consolidated.xml&xslt=htdocs/re>

Te „skupine“ i „entiteti“ izrazito su raznoliki. Neki od njih imaju cilj, baš poput klasičnih ustanika kao prolaznih međunarodnopravnih subjekata, svrgavanje vlade države u kojoj djeluju, ili, premda rjeđe, stvaranje nove države, poput primjerice Ansar Eddine ili pak Nacionalnog pokreta za oslobođenje Azawada (*Mouvement national de libération de l’Azawad* – MNLA) u Maliju kao i Sudanske narodne oslobodilačke armije (*Sudan People’s Liberation Movement* – SPLM) u Južnom Sudanu. Njihovi zločini, međutim, predmet su ne samo rezolucija Vijeća sigurnosti¹⁶ nego i interesa Međunarodnog kaznenog suda (ICC).¹⁷

U svakom je slučaju nemoguće ne primijetiti znatnu promjenu u sankcioniranju terorizma u sustavu Ujedinjenih naroda u 21. stoljeću, pri čemu mjesto država kao objekata sankcija zbog tzv. „državnog terorizma“ sve više zauzimaju tzv. nedržavni akteri u obliku vrlo raznovrsnih međunarodnih terorističkih organizacija i, štoviše, njihovih transnacionalnih mreža.

3. SANKCIJE UJEDINJENIH NARODA PREMA MEĐUNARODNIM TERORISTIČKIM ORGANIZACIJAMA

Već spomenute rezolucije S/1368 (2001) i S/1373 (2001) Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, prihvaćene nakon terorističkih napada na SAD 11. rujna 2001. godine, označile su svojevrsan zaokret u sankcioniranju počinitelja terorističkih napada i drugih terorističkih čina. Međunarodna zajednica na čelu s Ujedinjenim narodima usredotočila je svoje djelovanje na određivanje prisilnih mjera prema nedržavnim akterima, među kojima središnje mjesto zauzimaju upravo terorističke organizacije i pojedinci kao njihovi članovi, kao glavna i sve brže rastuća prijetnja međunarodnom miru i sigurnosti. Osudivši „svaki čin međunarodnog terorizma“ kao prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti¹⁸, bez obzira na nepostojanje konsenzusa u međunarodnoj zajednici o jedinstvenoj definiciji toga pojma, Ujedinjeni su narodi predvođeni Vijećem sigurnosti preuzeli ključnu ulogu u borbi protiv kršenja međunarodnoga prava od terorističkih organizacija na štetu civilnog stanovništva i njihove imovine.

S tom je svrhom Vijeće prihvatilo radnu definiciju čina terorizma istaknuvši, primjerice, u Rezoluciji S/1566 (2004) da se „kaznena djela, uključujući i ona počinjena protiv civilnog stanovništva, počinjena s namjerom da prouzroče smrt ili tešku tjelesnu

[sources/xsl/en/consolidated.xsl](https://www.un.org/sc/suborg/en/sanctions/un-sc-consolidated-list#entities). Također vidi <https://www.un.org/sc/suborg/en/sanctions/un-sc-consolidated-list#entities> (24. 03. 2017.). Lista je prvotno uspostavljena Rezolucijom Vijeća sigurnosti 1267 (1999).

¹⁶ Vidi npr. rezoluciju S/2187 (2014).

¹⁷ Vidi npr. International Criminal Court, The Office of the Prosecutor, Situation in Mali (Article 53(1) Report), 16 January 2013.

¹⁸ Vidi Rezoluciju S/1368 (2001), preambula, para. 1. Tako i S/1373 (2001), preambula.

ozljedu, ili uzimanje talaca, s ciljem izazivanja straha u javnosti ili među skupinom ljudi ili pojedinim osobama, zastrašivanja stanovništva ili prisiljavanja vlade ili međunarodne organizacije da nešto učini ili se suzdrži od počinjenja nekog djela, a koja se kao takva i u mjeri u kojoj su definirana u međunarodnim konvencijama i protokolima vezanima uz terorizam, ne mogu opravdati nikakvim političkim, filozofskim, ideološkim, rasnim, etničkim, vjerskim ili drugim sličnim razlozima.¹⁹ Države se, jednako kao i u spomenutim međunarodnim konvencijama, pozivaju da takva djela spriječe, odnosno osiguraju da počinjena djela budu kažnjena u skladu s njihovom težinom.²⁰

Uvažavajući, dakle, s jedne strane međunarodne obveze država stranaka konvencija iz tzv. režima za suzbijanje terorizma (tzv. *Terrorism Suppression Conventions* – TSCs)²¹ koje odražavaju prihvaćanje tzv. funkcionalnog, parcijalnog pristupa Ujedinjenih naroda u inkriminiranju različitih čina kao terorističkih²² te dosta općenitu definiciju terorizma iz Deklaracije Ujedinjenih naroda o međunarodnom terorizmu iz 1995. godine, prema kojoj terorizam obuhvaća „sva kaznena djela počinjena s namjerom da u javnosti, među skupinom osoba ili pojedinim osobama izazovu stanje straha u političke svrhe (...)“²³, a s druge strane definiciju koju je Vijeće sigurnosti prihvatilo u Rezoluciji S/1566 (2004), vidimo da je, osobito u kontekstu sve češćih slučajeva terorističkih napada koji ne poznaju granice, uključivanja i regrutiranja sve većeg broja stranih državljana u terorističke aktivnosti kao i sve većih mogućnosti širenja terorističkih poruka i motiva upotrebom suvremene tehnologije, nužno što prije na razini čitave međunarodne zajednice postići konsenzus oko definicije terorizma jer

¹⁹ Vidi Rezoluciju S/1566 (2004), para. 3. S obzirom na to da tom rezolucijom obuhvaćeni teroristički čini sadržavaju i terorističku svrhu kao obvezni element kaznenog djela terorizma, a koja kao takva nije propisana tzv. sektorskim konvencijama, njezin je doseg ipak nešto uži. Međutim, djelujući na temelju Glave VII. Povelje Ujedinjenih naroda, Vijeće sigurnosti obvezuje sve države članice te organizacije, a ne samo stranke spomenutih međunarodnih konvencija, da implementiraju u obvezujućim rezolucijama propisane mjere. Detaljnije o pokušajima prihvaćanja definicije međunarodnog terorizma vidi u: *Trapp*, 2011, 15–18.

²⁰ Vidi Rezoluciju S/1566 (2004), *ibid*.

²¹ Za neke od pod okriljem Ujedinjenih naroda i drugih međunarodnih organizacija prihvaćenih tzv. sektorskih konvencija iz režima suzbijanje terorizma vidi *supra* (bilj. 4). Pregled svih do sada prihvaćenih međunarodnih ugovora u okviru režima za suzbijanje terorizma u krilu Ujedinjenih naroda i Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA) dostupan je na internetskoj stranici Ureda Ujedinjenih naroda za borbu protiv terorizma <http://www.un.org/en/counterterrorism/legal-instruments.shtml> (13.9.2017.).

²² O osnovnim obilježjima tzv. sektorskih konvencija i obvezama država stranaka detaljnije vidi *Rohan Perera*, 2014, 153–157.

²³ Vidi Rezoluciju Opće skupštine Ujedinjenih naroda A/Res./49/60 od 17. veljače 1995., *Annex*, para. 3. I u nekim kasnije prihvaćenim rezolucijama Opća skupština ponovila je tako formuliranu definiciju terorizma. Vidi, primjerice, rezolucije A/Res./50/53 od 29. siječnja 1996., A/Res./55/158 od 30. siječnja 2001., A/Res./59/46 od 16. prosinca 2004., A/Res./63/129 od 15. siječnja 2009., A/Res./65/34 od 10. siječnja 2011. i A/Res./68/119 od 18. prosinca 2013.

bez postojanja zajedničke, općeprihvaćene definicije nekog zločina, pa tako i zločina terorizma, nema izgleda za prihvaćanje i provođenje smisljena i postojana režima za njegovu prevenciju i suzbijanje.²⁴ S tom svrhom bilo bi korisno što prije okončati dugogodišnji proces prihvaćanja Sveobuhvatne konvencije protiv međunarodnog terorizma i konsenzusom prihvatiti definiciju predloženu u posljednjem Nacrtu Sveobuhvatne konvencije iz 2005. godine. Prema tom Nacrtu djelima međunarodnog terorizma smatraju se sva djela počinjena s namjerom kojima se na protupravan način prouzročuje: a) smrt ili teška tjelesna ozljeda bilo koje osobe; ili b) ozbiljna šteta na javnoj ili privatnoj imovini, uključujući mjesta koja služe za javnu upotrebu, državni ili vladin objekt, sustav javnog prometa, infrastrukturni objekt ili ozbiljna šteta okolišu; ili c) šteta na imovini, mjestima, objektima ili sustavima iz točke b) koja prouzročuje ili postoji vjerojatnost da će prouzročiti znatan ekonomski gubitak, ako je svrha takva ponašanja, uzevši u obzir njegovu prirodu i kontekst, zastrašivanje stanovništva ili prisiljavanje vlade ili međunarodne organizacije da nešto učini ili se suzdrži od počinjenja nekog djela.²⁵

Vijeće sigurnosti u posljednja je gotovo dva desetljeća prihvatilo brojne rezolucije u kojima ponavlja da su čini međunarodnog terorizma prijetnja za međunarodni mir i sigurnost, što ga, pak, legitimira na prihvaćanje za sve države članice pravno obvezujućih odluka. Reagirajući na konkretna kršenja međunarodnog prava od terorističkih organizacija, odnosno na različite čine koji ugrožavaju međunarodni mir i sigurnost, Vijeće sigurnosti svojim rezolucijama određuje prisilne mjere čiji su izravni adresati terorističke organizacije, i/ili njihovi vođe kao pojedinci, skupine, poduzeća i drugi entiteti povezani s terorističkim organizacijama poput Al-Qaide i Osama bin Ladena, tzv. Islamske Države (ISIL-a), Al-Nusrah Fronta (ANF-a), Boko Harama u Nigeriji, Al-Qaide na području Arapskog poluotoka (*Al-Qaida in the Arabian Peninsula* – AQAP), Al-Shabaaba u Somaliji itd.

Teroristička organizacija Al-Qaida od 2000-ih je godina stalan adresat prisilnih mjera Vijeća sigurnosti. Primjerice, rezolucijama S/1455 (2003) i S/1735 (2006) Vijeće je ponovilo osudu terorističke mreže Al-Qaide i drugih s njom povezanih skupina zbog

²⁴ *Abi-Saab*, 2002, 310–311.

²⁵ Vidi odredbu čl. 2., st. 1. konsolidiranog teksta Nacrta Sveobuhvatne konvencije protiv međunarodnog terorizma u: *Letter Dated 3 August 2005 from the Chairman of the Sixth Committee Addressed to the President of the General Assembly*, UN General Assembly, UN Doc. A/59/894 (2005), Appendix II. Pregled rada *ad hoc* Odbora Opće skupštine osnovana 1996. godine dostupan je na internetskoj stranici <http://legal.un.org/committees/terrorism/> (13. 9. 2017.). Radna skupina Šestog odbora Opće skupštine preuzela je zadatke *ad hoc* Odbora i ima cilj dovršiti Nacrt Sveobuhvatne konvencije protiv međunarodnog terorizma, odnosno sazvati diplomatsku konferenciju sa svrhom prihvaćanja konvencije u obliku pravno obvezujućeg instrumenta. Vidi *Report of the Ad Hoc Committee Established by General Assembly Resolution 51/210 of 17 December 1996, Sixteenth Session (8 to 12 April 2013)*, General Assembly, Official Records, Sixty-eighth Session, Supplement No. 37, A/68/37 (2013). Vidi i rezolucije Opće skupštine A/Res./68/119 od 18. prosinca 2013., A/Res./69/127 od 18. prosinca 2014., A/Res./71/151 od 20. prosinca 2016.

kontinuiranih i višestrukih kriminalnih terorističkih čina počinjenih radi prouzročivanja smrti nevinih civila i drugih žrtava, kao i uništavanja imovine.²⁶ Pozivajući se na Glavu VII. Povelje Ujedinjenih naroda, Vijeće sigurnosti obvezalo je sve države članice te organizacije na pojačanu suradnju sa Sankcijskim odborom u kontekstu češće međusobne razmjene informacija glede identiteta članova Al-Qaide i talibana, kao i drugih s njima povezanih osoba, skupina, poduzeća i entiteta kako bi se ažurirala Sankcijska lista osoba u odnosu na koje su države dužne provoditi mjere koje je naložilo Vijeće sigurnosti.²⁷ Osim zamrzavanja imovine nabrojenih osoba prisilne mjere uključuju i zabranu njihova ulaska u državu članicu, odnosno zabranu tranzita preko njezina teritorija, poduzimanje mjera radi sprječavanja opskrbe i trgovine oružjem, vojnom opremom i vozilima te zabranu pružanja savjeta i pomoći u smislu tehničkih pitanja i vojne obuke.²⁸ Međusobna koordinacija aktivnosti svih relevantnih aktera u borbi protiv terorizma i provedbi sankcija osigurava se obvezom država da Sankcijskom odboru podnose ažurirana izvješća o istražnim i prisilnim mjerama poduzetim sa svrhom implementacije rezolucija Vijeća sigurnosti kao i redovitim usmenim izvješćima predsjednika Odbora Vijeću sigurnosti o cjelokupnom radu Sankcijskog odbora.²⁹

Tijekom idućih desetak godina Vijeće sigurnosti nemalim je brojem rezolucija osudilo terorističke aktivnosti i pojačalo sankcije usmjerene protiv Al-Qaide, bin Laden a i drugih pojedinaca, skupina, poduzeća ili entiteta povezanih s njima³⁰ pojašnjavajući konkretno da čini ili aktivnosti koje upućuju na zaključak da su te osobe ili skupine povezane sa spomenutom terorističkom organizacijom uključuju sljedeće: sudjelovanje u financiranju, planiranju, olakšavanju, pripremanju ili počinjenju terorističkih čina od Al-Qaide ili u njezino ime, odnosno u ime njezina vođe bin Laden a; nabavku, prodaju ili prijenos oružja i drugog materijala toj organizaciji te vrbovanje ili, pak, pružanje drugih oblika potpore za njihove čine ili aktivnosti.³¹ Vijeće sigurnosti u Rezoluciji 2210 (2015) posebno je naglasilo da sredstva za financiranje ili pomaganje pojedinaca, skupina, poduzeća ili entiteta povezanih s talibanima uključuju i prihode ostvarene nezakonitim uzgojem, proizvodnjom i trgovinom droga koje potječu iz Afganistana ili su u tranzitu kroz Afganistan, potom prihode od nezakonite eksploatacije prirodnih resursa te zemlje, otkupnina od otmica ljudi, iznuda i drugih kriminalnih aktivnosti te je izrazilo zabrinutost zbog jačanja suradnje talibana s drugim kriminalnim organizacijama.³²

²⁶ Vidi Rezoluciju S/1455 (2003), preambula.

²⁷ Vidi *ibid.*, paras. 1. *et seq.*, u vezi s rezolucijama S/1267 (1999), S/1333 (2000) i S/1390 (2002).

²⁸ Vidi Rezoluciju S/1455 (2003), para. 1. i S/1390 (2002), para. 2, t. a), b) i c).

²⁹ Vidi, primjerice, Rezoluciju S/1455 (2003), paras. 6, 9, 10, 14, 15.

³⁰ Vidi, primjerice, rezolucije S/1526 (2004), S/1617 (2005), S/1735 (2006).

³¹ Vidi Rezoluciju S/1617 (2005), para. 2.

³² Vidi Rezoluciju S/2210 (2015), paras. 15, 23.

Iako je nakon svrgnuća talibanskog režima u Afganistanu 2001. godine ustanovljena nova vlast, stabilnost i mir u toj zemlji i dalje nisu na vidiku, a kršenje temeljnih ljudskih prava nastavlja se djelovanjem raznovrsnih terorističkih skupina, njihovih sve brojnijih frakcija koje su konstantna prijetnja međunarodnom miru i sigurnosti, koju međunarodna zajednica predvođena Općom skupštinom i Vijećem sigurnosti, ali i drugim međunarodnim organizacijama poput NATO-a, nastoji suzbiti pravnim, političkim i prisilnim sredstvima. Osobito je naglašena zabrinutost zbog povećana nasilna i terorističkog djelovanja talibana, Al-Qaide, nezakonitih naoružanih skupina i drugih uključenih u trgovinu drogom, što je rezultiralo porastom broja civilnih žrtava u Afganistanu.³³ Vlada u Afganistanu upućena je stoga na suradnju s ISAF-om (*International Security Assistance Force*), odnosno od početka 2015. godine sa savjetodavnom misijom pod vodstvom NATO-a *Resolute Support Mission* (RSM) kao i s misijom Ujedinjenih naroda UNAMA (*United Nations Assistance Mission in Afghanistan*) u postizanju sigurnosti, političkom razvoju zemlje, izbjegavanju nasilja, raspuštanju nezakonitih naoružanih skupina, reformi pravosuđa te borbi protiv trgovine narkoticima.³⁴ Iako je u međuvremenu određeni dio članstva Al-Qaide odbacio ekstremističku ideologiju te organizacije i podupro vladu Afganistana i proces pomirenja³⁵, situacija u toj državi još je prijetnja međunarodnom miru i sigurnosti te zahtijeva konstantnu pripravnost Vijeća sigurnosti, odnosno Ujedinjenih naroda da na tu prijetnju reagiraju u skladu s međunarodnim pravom, osobito Poveljom Ujedinjenih naroda, međunarodnopravnom zaštitom ljudskih prava, međunarodnim humanitarnim pravom i međunarodnopravnom zaštitom prava izbjeglica.³⁶

³³ Vidi Rezoluciju S/1707 (2006), preambula i S/2210 (2015), preambula.

³⁴ Vidi Rezoluciju S/2210 (2015). Međunarodne snage ISAF ustanovljene su Rezolucijom Vijeća sigurnosti S/1386 (2001) na temelju Glave VII. Povelje od 20. prosinca 2001. godine sa svrhom pružanja pomoći Privremenoj vladi Afganistana u uspostavi sigurnosti s obzirom na to da je situacija u toj zemlji označena kao prijetnja međunarodnom miru i sigurnosti. Misija Ujedinjenih naroda za pružanje pomoći u Afganistanu osnovana je 28. ožujka 2002. godine Rezolucijom Vijeća sigurnosti S/1401 (2002) s mandatom da kao jedinstvena, integrirana misija Ujedinjenih naroda u Afganistanu osigura poštivanje ljudskih prava, vladavinu prava i rodnu jednakost, promovira nacionalno pomirenje i obnavljanje odnosa, osigura pružanje humanitarne pomoći te provođenje aktivnosti nužnih za oporavak i rekonstrukciju afganistanske države u suradnji s tada privremenom vladom Afganistana i posebnim predstavnikom glavnog tajnika Ujedinjenih naroda. Osnivanju i mandatima misija ISAF, RSM i UNAMA vidi rezolucije Vijeća sigurnosti S/1386 (2001), paras. 1. et seq., S/1401 (2002), para. 1., S/2189 (2014). Vidi i Izvješće glavnog tajnika Ujedinjenih naroda, *Report of the Secretary-General, The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security*, S/2002/278, paras. 94–98. et seq., kao i *Letter Dated 28 November 2014 from the Secretary-General to the President of the Security Council*, S/2014/856, koje sadržava finalno izvješće glavnog tajnika NATO-a o operaciji ISAF. Razdoblje od 2015. do 2024. godine proglašeno je Desetljećem transformacije Afganistana. Vidi Rezoluciju Vijeća sigurnosti S/2210 (2015), preambula.

³⁵ U tom kontekstu vlada Afganistana uputila je zahtjev Vijeću sigurnosti da razmotri ukidanje sa Sankcijske liste svih onih koji sudjeluju u pomirenju i koji više ne sudjeluju i ne podupiru aktivnosti koje ugrožavaju mir, stabilnost i sigurnost u Afganistanu. Vidi Rezoluciju Vijeća sigurnosti S/2255 (2015), preambula.

³⁶ *Ibid.*

Potičući države da u što većoj mjeri postanu strankama međunarodnih konvencija i protokola iz režima za suzbijanje terorizma³⁷ i sustavno poduzimaju mjere za prevenciju čina terorizma te za pronalaženje i kažnjavanje njihovih počinitelja, Vijeće sigurnosti naglašava da jedino kontinuirani naponi međunarodne zajednice u jačanju dijaloga i širenju tolerancije među civilizacijama radi sprječavanja napada na različite religije i kulture te rješavanje neriješenih regionalnih konflikata i drugih globalnih pitanja mogu pridonijeti jačanju međunarodne borbe protiv terorizma.³⁸ U tom je kontekstu naglašena uloga medija, civilnog društva i religije, poslovne zajednice i obrazovnih institucija koje su ponajprije zadužene promovirati toleranciju i koegzistenciju te stvarati okruženje koje ne potiče pojavu terorizma.³⁹ U današnjemu modernom svijetu, svijetu naprednih tehnologija i društvenih mreža koje su dostupne gotovo svakom pojedincu ili skupini, širenje pojave terorizma sve je lakše i brže, što omogućava regrutiranje novih članova terorističkih organizacija i poticanje njihova djelovanja radi ugrožavanja temeljnih ljudskih prava, društvenog i ekonomskog razvoja država, globalne stabilnosti i prosperiteta. Vijeće sigurnosti, stoga, ističe važnost međudržavne suradnje u prevenciji korištenja sofisticiranom tehnologijom i komunikacijskim sredstvima za poticanje na počinjenje terorističkih čina.⁴⁰

Terorističke skupine ISIL, ANF i druge skupine povezane s Al-Qaidom svakodnevno provode nasilnu ekstremističku ideologiju na području Iraka, Sirije i čitave bliskistočne regije prouzrokujući razarajuće humanitarne posljedice za lokalno stanovništvo, raseljavanje milijuna ljudi, potpunu destabilizaciju normalna funkcioniranja lokalnih institucija i društva općenito, ne poštujući nikakva pravila međunarodnoga humanitarnog prava, prava izbjeglica te ljudskih prava općenito. Tako se, primjerice, u Rezoluciji S/2274 (2016) navodi da nezakonite aktivnosti tzv. Haqqani terorističke mreže, Al-Qaide, ISIL-a i drugih ekstremističkih i nasilnih naoružanih skupina na području Afganistana povezanih s nezakonitom trgovinom drogom rezultiraju prijetnjama lokalnom stanovništvu, osobito ženama i djeci, nacionalnim snagama sigurnosti i međunarodnom vojnom, nevojnom i humanitarnom osoblju. Nadalje, Vijeće sigurnosti u spomenutoj rezoluciji izražava duboku zabrinutost zbog porasta broja civilnih žrtava samoubilačkih terorističkih napada, namjernih i ciljanih ubojstava civila, s naglaskom na žene i djevojke, one koji se zalažu za poštivanje ljudskih prava žena, novinare, žrtve seksualnog nasilja i drugih oblika rodno uvjetovanih nasilnih čina, napominjući da počinitelji takvih zločina za njih moraju i odgovarati.⁴¹ Vijeće sigurnosti neumorno poziva sve stranke sukoba u Afganistanu da poštuju svoje

³⁷ Vidi *supra*, uz bilj. 21.

³⁸ Vidi Rezoluciju S/1624 (2005), preambula.

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ *Ibid.* Vidi i Rezoluciju S/2199 (2015), kao i *Statement by the Security Council, S/PRST/2013/1* od 15. siječnja 2013. godine.

⁴¹ Vidi Rezoluciju Vijeća sigurnosti S/2274 (2016), preambula.

međunarodnopravne obveze, osobito one koje proizlaze iz međunarodnoga humanitarnog prava te međunarodnopravne zaštite ljudskih prava.⁴²

Teroristička organizacija ANF koja djeluje na području Iraka i Sirije jedna je od organizacija koja se uz tzv. Islamsku Državu u posljednjih nekoliko godina kontinuirano pojavljuje kao adresat prisilnih mjera, s naglaskom na financijske sankcije koje Vijeće sigurnosti na temelju Glave VII. Povelje Ujedinjenih naroda upućuje terorističkim organizacijama kao nedržavnim akterima koji su jedna od najozbiljnijih prijetnji međunarodnom miru i sigurnosti. Pritom Vijeće napominje da su upravo sankcije vrlo važno sredstvo predviđeno Poveljom za održavanje i uspostavu međunarodnog mira i sigurnosti, uključujući i borbu protiv terorizma.⁴³

Države članice Vijeća sigurnosti svjesne su da znatan dio prihoda spomenutih terorističkih organizacija, a koji se upotrebljavaju za novačenje novih sljedbenika kao i za organizaciju i izvođenje terorističkih napada, dolazi od trgovine naftom, potom kao rezultat iznuda, od stranih privatnih donacija, otkupnina dobivenih za otete osobe kao i od ukradena novca s područja pod njihovom kontrolom.⁴⁴ Izražavajući zabrinutost zbog dostupnosti ekonomskih resursa poput nafte i naftnih derivata, raznih prirodnih resursa, uključujući plemenite metale (zlatu, srebro, bakar), dijamante i druge imovine ISIL-u, ANF-u i drugim pojedincima, skupinama, poduzećima i entitetima povezanim s Al-Qaidom, Vijeće sigurnosti Rezolucijom S/2199 (2015) odredilo je sankcije kojima je cilj upravo suzbijanje izravne ili neizravne trgovine naftom, naftnim derivatima i s njima povezanim materijalom, uz upozorenje državama, pojedincima i entitetima da takav angažman s navedenim terorističkim organizacijama, odnosno entitetima može dovesti do stavljanja njihovih imena na Sankcijsku listu u skladu s rezolucijama S/1267 (1999) i S/1989 (2011).⁴⁵ U Rezoluciji S/2199 (2015) kao i, primjerice, u nedavnoj Rezoluciji S/2368 (2017) države se obvezuju zamrznuti njihovu financijsku imovinu te osiguravati da nikakvi fondovi i drugi izvori financiranja ne budu izravno ili neizravno dostupni ISIL-u, ANF-u i drugim s njima povezanim pojedincima, skupinama, poduzećima i entitetima.⁴⁶ Države se potiču poduzimati prikladne mjere u skladu s međunarodnim pravom da bi se spriječio da se prijevozna sredstva, uključujući zrakoplove, automobile, kamione ili tankere, koji prometuju na relaciji prema Siriji i Iraku ili iz njih, upotrebljavaju za prijevoz nafte i naftnih proizvoda i sličnih materijala, što bi bilo kršenje sankcija o zamrzavanju imovine i embarga na oružje.⁴⁷

⁴² *Ibid.*

⁴³ Vidi Rezoluciju S/2199 (2015), preambula, u kojoj se, između ostalog, naglašava važnost brze i učinkovite implementacije svih prethodno prihvaćenih rezolucija Vijeća sigurnosti, osobito rezolucija S/1267 (1999) i S/1989 (2011), koje su ključni instrument u borbi protiv terorizma.

⁴⁴ Vidi Rezoluciju S/2199 (2015), preambula.

⁴⁵ *Ibid.*, preambula i para. 1. Slično i Rezolucija S/2368 (2017).

⁴⁶ Vidi Rezoluciju S/2199 (2015), paras. 2. *et seq.* Vidi i S/2368 (2017).

⁴⁷ Vidi Rezoluciju S/2199 (2015), para. 10. U tom kontekstu države se obvezuju na usku suradnju sa Sankcijskim odborom osnovanim na temelju rezolucija S/1267 (1999) i S/1989 (2011), a vezano uz poje-

Vijeće sigurnosti u spomenutoj rezoluciji izrijekom osuđuje i uništavanje kulturne baštine od ISIL-a i ANF-a na području Iraka i Sirije, ciljano razaranje religijskih i kulturnih objekata, izražavajući pritom zabrinutost zbog toga što se te terorističke organizacije kao i s njima povezani pojedinci, skupine, poduzeća i entiteti koriste prihodima od pljačkanja i krijumčarenja predmeta nađenih na arheološkim nalazištima, u muzejima, knjižnicama, arhivima za regrutiranje novih članova i organiziranje i počinjenje terorističkih čina.⁴⁸ Na jednak način Vijeće sigurnosti osuđuje i sve češće slučajeve otmičarstva ljudi radi dobivanja otkupnine ili političkih ustupaka, potiče države da osiguraju da njihove financijske institucije spriječe pristup ISIL-a i ANF-a međunarodnomu financijskom sustavu te ponavlja obvezatnost primjene embarga na oružje.⁴⁹

Potaknuto nemalim brojem terorističkih napada u organizaciji ISIL-a i ANF-a tijekom 2000-ih godina, Vijeće sigurnosti nedvosmisleno je osudilo terorističke napade počinjene ne samo na području bliskoistočne regije nego i u drugim dijelovima svijeta koji, čini se, uzimaju sve više maha. Tako se u Rezoluciji S/1438 (2002) spominje teroristički napad na Bali 12. listopada 2002.; u Rezoluciji S/1516 (2003) napadi u Istanbulu 15. i 20. studenog 2003.; u Rezoluciji S/1530 (2004) napad terorističke skupine ETA u Madridu 11. ožujka 2004.; u Rezoluciji S/1611 (2005) napad u Londonu 7. srpnja 2005.; u Rezoluciji S/2069 (2012) osuđuju se kontinuirani teroristički napadi u organizaciji Al-Qaide; u Rezoluciji S/2085 (2012) osuđuju se zloupotrebe ljudskih prava počinjene u organizaciji naoružanih skupina, terorista i drugih ekstremističkih skupina u Maliju; u Rezoluciji S/2093 (2013) snažno se osuđuju napadi naoružanih skupina, stranih boraca, osobito pripadnika skupine Al-Shabaab, na somalijske institucije, pripadnike i objekte misije Ujedinjenih naroda, novinare i civilno stanovništvo; potom napadi naoružanih skupina i terorista u Siriji u Rezoluciji S/2139 (2014); u Rezoluciji S/2227 (2015) osuđuju se aktivnosti u Maliju s Al-Qaidom povezanih terorističkih organizacija AQIM (*Al-Qaida in the Islamic Maghreb*), Ansar Eddine, skupine MUJAO (*Movement for Unity and Jihad in West Africa*) koje su prijetnja miru i sigurnosti u regiji; u Rezoluciji S/2249 (2015) spominju se teroristički napadi na turističko odmaralište u tuniskom gradu Sousseu 26. lipnja 2015., u Ankari 10. listopada 2015., na Sinaju 31. listopada 2015., u Bejrutu 12. studenog 2015., 13. studenog 2015. u Parizu.⁵⁰ Sve nabrojene na-

dinačne zabrane transfera nafte i naftnih derivata prema tzv. Islamskoj Državi ili ANF-u ili od njih te se pozivaju na redovito izvještavanje tog odbora o ishodu postupaka poduzetih protiv „pojedinaца i entiteta“ u vezi sa spomenutim zabranama, koji ima zadatak odlučiti o stavljanju tih „pojedinaца i entiteta“ na Sankcijsku listu. Vidi *ibid.*, paras. 12–13.

⁴⁸ U tom kontekstu države članice Ujedinjenih naroda pozvane su poduzeti mjere sa svrhom prevencije trgovine spomenutim predmetima kulturne, povijesne, arheološke, znanstvene i religijske vrijednosti, a koji su nezakonito uklonjeni s područja Iraka od 6. kolovoza 1990. i Sirije od 15. ožujka 2011. godine. Vidi *ibid.*, paras. 15–17.

⁴⁹ *Ibid.*, paras. 18–27. Slično i Rezolucija S/2253 (2015).

⁵⁰ Vidi rezolucije Vijeća sigurnosti S/1438 (2002), S/1516 (2003), S/1530 (2004), S/1611 (2005), S/2069 (2012), S/2085 (2012), S/2093 (2013), S/2139 (2014), S/2227 (2015), S/2249 (2015).

pade Vijeće sigurnosti okarakteriziralo je kao prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti i najstrože je osudilo kontinuirane, sustavne i rasprostranjene povrede ljudskih prava i kršenja međunarodnoga humanitarnog prava, kao i barbarske čine uništenja i pljačkanja kulturne baštine koje je počinio ISIL.⁵¹ Osim toga, Vijeće je potvrdilo da svi počinitelji terorističkih čina, odnosno prekršitelji pravila međunarodnoga humanitarnog prava međunarodnopravne zaštite ljudskih prava moraju za te povrede i odgovarati.⁵²

Osim u pravno obvezujućim rezolucijama, u kojima određene situacije ili djelovanja međunarodnih aktera svrstava u kategoriju prijetnje međunarodnom miru i sigurnosti u skladu s čl. 39. Povelje Ujedinjenih naroda, Vijeće sigurnosti kontinuirano osuđuje i one terorističke čine koji ne dosežu tako visok stupanj ugroze za međunarodni mir i sigurnost, ali koje međunarodna zajednica u svakom slučaju najstrože osuđuje kao kršenja ljudskih prava i povrede međunarodnoga humanitarnog prava. Na primjer, Vijeće neprestano upozorava na ugrožavanje međunarodnog mira i sigurnosti koje čini teroristička organizacija Boko Haram (*Jama'atu Ahlis Sunna Lidda'awati Wal-Jihad*) na području zapadne i središnje Afrike. Tako je tijekom 2015. godine Vijeće sigurnosti u nekoliko navrata najstrože osudilo terorističke napade Boko Harama na nigerijske gradove Maiduguri i Potiskum 10. i 11. siječnja u kojima su iskorištena djeca kao bombaši samoubojice; potom na grad Bagu od 3. do 7. siječnja, koji su rezultirali masovnim stradavanjima civilnog stanovništva i njihovih domova; te brojne napade na područje Lake Chad Basin uz nigerijsku granicu s Kamerunom i Čadom.⁵³ Vijeće sigurnosti osuđuje nasilje počinjeno protiv civilnog stanovništva, osobito protiv žena i djece, otmice ljudi, ubojstva, pljačke, silovanja, podvrgavanje civila seksualnom ropstvu i drugim oblicima spolnog nasilja, novačenje djece i uništavanje civilne imovine te poziva Boko Haram na prestanak neprijateljstava bez odgađanja, na razoružanje i demobilizaciju te oslobađanje svih osoba koje drže u zatočeništvu.⁵⁴ I u idućem razdoblju Vijeće sigurnosti izražava duboku zabrinutost zbog činjenice što aktivnosti Boko Harama i dalje ugrožavaju mir i sigurnost u Africi, ali i zbog povezanosti te skupine s tzv. Islamskom Državom.⁵⁵ Vijeće pritom ocjenjuje da neke povrede ljudskih prava i međunarodnoga humanitarnog prava od Boko Harama

⁵¹ Vidi Rezoluciju S/2249 (2015), paras. 1, 3.

⁵² *Ibid.*, para. 4.

⁵³ Vidi *Statement by the President of the Security Council*, S/PRST/2015/4 od 19. siječnja 2015. Vidi i *Statement by the President of the Security Council*, S/PRST/2015/14 od 28. srpnja 2015.

⁵⁴ Vidi S/PRST/2015/14, *ibid.* U travnju 2014. godine pripadnici Boko Harama oteli su iz škole u gradu Chiboku, u nigerijskoj državi Borno 276 djevojaka od kojih je oslobođena 21 u 2016., odnosno još 82 u 2017. godini. Detaljnije informacije o otmici, zatočeništvu i oslobađanju nekih od djevojaka vidi na internetskoj stranici <http://edition.cnn.com/2017/05/06/africa/chibok-girls-released/index.html> (21. 9. 2017.).

⁵⁵ Vidi *Statement by the President of the Security Council*, S/PRST/2016/7 od 13. svibnja 2016.

mogu biti i zločini protiv čovječnosti i ratni zločini⁵⁶ te naglašava da je terorizam moguće suzbiti jedino neprekidnom i opsežnom suradnjom svih država, uključujući međunarodne regionalne i subregionalne organizacije.⁵⁷

Područje Sirije unatrag nekoliko godina podvrgnuto je sve složenijim političkim okolnostima kojima se, nažalost, zbog oružanog sukoba koji buktu u toj zemlji između različitih aktera (sirijskih oružanih snaga, različitih pobunjeničkih skupina, sve brojnijih terorističkih skupina i njihovih frakcija) ne nazire rješenje. Humanitarna kriza pritom uzima sve veće razmjere: Vijeće sigurnosti u 2016. godini izvještava o više od 250.000 ljudskih žrtava, uključujući desetke tisuća djece, o 13,5 milijuna ljudi, raseljenih osoba i izbjeglica kojima je hitno potrebna humanitarna pomoć te o nedopustivim napadima na civilno stanovništvo i civilne objekte, namjernom uskraćivanju stanovništvu opskrbe pitkom vodom, upotrebi oružja bez razlikovanja, izgladnjivanju stanovništva kao metodi ratovanja, opsadama naseljenih područja, raširenoj primjeni metoda mučenja, zlostavljanjima, egzekucijama, usmrćenjima bez prethodno provedena sudskog postupka, provođenju seksualnog nasilja te teškim kršenjima prava djece.⁵⁸ Iako Vijeće naglašava da prvenstvena odgovornost zaštite sirijskog stanovništva od kršenja njihovih ljudskih prava leži na sirijskim vlastima, u rezolucijama se od svih stranaka oružanog sukoba u Siriji zahtijeva da potpuno postupaju u skladu sa svojim međunarodnopravnim obvezama vezanim uz zaštitu civilnog stanovništva, da poštuju medicinsko osoblje, ne ometaju dostavu humanitarne pomoći te da postupaju u skladu s pravilima međunarodnoga humanitarnog prava.⁵⁹ Nesankcioniranje počinitelja spomenutih povreda međunarodnoga humanitarnog i međunarodnoga kaznenog prava, od kojih neke imaju i elemente ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti, pridonosi jedino pogoršanju humanitarne situacije i daljnjem širenju kršenja ljudskih prava i međunarodnoga humanitarnog prava, zbog čega Vijeće sigurnosti neumorno podsjeća države da je počinitelje tih zločina nužno privesti pravdi.⁶⁰

Afrička regija Sahel već je godinama pogođena ne samo dugotrajnim oružanim sukobima nego i sve jačim djelovanjem različitih separatističkih, terorističkih i drugih ekstremističkih skupina koje prouzrokuju sve veću nestabilnost i nesigurnost u državama te regije (primjerice u Senegal, Mauritaniji, Maliju, Burkini Faso, Etiopiji, Somaliji, Nigeriji). Vijeće sigurnosti, potaknuto sve većom humanitarnom krizom, osobito na sjeveru Malija, nastalom zbog kriminalnih aktivnosti naoružanih skupina i skupine AQIM povezane s Al-Qaidom, na temelju Glave VII. Povelje Ujedinjenih na-

⁵⁶ *Ibid.*

⁵⁷ *Ibid.*

⁵⁸ Vidi Rezoluciju Vijeća sigurnosti S/2332 (2016).

⁵⁹ *Ibid.* Vidi i prijašnje rezolucije S/2165 (2014), S/2191 (2014), S/2258 (2015).

⁶⁰ Vidi Rezoluciju S/2332 (2016).

roda prihvatilo je Rezoluciju S/2071 (2012). U njoj je ocijenjeno da je situacija u Maliju prijetnja međunarodnom miru i sigurnosti zbog čega su sve pobunjeničke skupine u toj zemlji, pod prijetnjom primjene tzv. ciljanih sankcija, pozvane raskinuti sve veze sa skupinom AQIM i drugim s njom povezanim terorističkim skupinama.⁶¹ Nadalje, tom se rezolucijom zahtijeva od svih navedenih nedržavnih aktera da obustave kršenje ljudskih prava i međunarodnoga humanitarnog prava, uključujući ciljne napade protiv civilnog stanovništva, seksualno nasilje, regrutiranje djece vojnika, prisilno raseljavanje stanovništva.⁶² Kako bi pomoglo u vraćanju kontrole nad područjima na sjeveru zemlje koja su zaposjele pobunjeničke i terorističke skupine AQIM, MUJAO i druge terorističke skupine te kako bi se uspostavila sigurnost, zaštita civilnog stanovništva i omogućila dostava humanitarne pomoći, Vijeće sigurnosti Rezolucijom S/2085 (2012) uspostavilo je misiju AFISMA (*African-led International Support Mission in Mali*)⁶³, iduće godine zamijenjenu misijom MINUSMA (*United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali*) te odredilo sankcije protiv navedenih terorističkih skupina i osudilo slučajeve otmica ljudi radi otkupnine odnosno držanje talaca sa svrhom ostvarenja određenih političkih ciljeva u organizaciji Al-Qaide na području regije Sahel.⁶⁴ Vijeće sigurnosti sljedećih je godina, osim spomenutih skupina AQIM i MUJAO, na Sankcijsku listu uvrstilo i terorističku organizaciju Ansar Eddine i njezina vođu Iyada Ag Ghalija, potom skupine Al Mourabitoune, Jama'a Nusrat ul-Islam wa al-Muslimin (*Group for the Support of Islam and Muslims – GSIM*), *Islamic State in Greater Sahara* (ISGS) i Ansaroul Islam te ponovno odredilo sankcije usmjerene prema tim skupinama.⁶⁵ S obzirom na to da su neke od počinjenih povreda međunarodnoga kaznenog i međunarodnoga humanitarnog prava zločini iz nadležnosti ICC-a, malijske su vlasti situaciju u toj zemlji 13. srpnja 2012. uputile na rješavanje ICC-u, o čemu je tužitelj toga međunarodnog suda pokrenuo istragu 16. siječnja 2013. godine.⁶⁶ Nakon provedena postupka utvrđena je individualna međunarodna kaznena odgovornost Ahmada Al Faqi Al Mahdija koji je 27. rujna 2016. godine proglašen krivim za ratni zločin napada na povijesne spomenike, vjerske zgrade, uključujući devet mauzoleja i jednu džamiju u gradu Timbuktu u Maliju.⁶⁷

Situacija u Somaliji također je posljednjih godina, pa i desetljeća, konstantno podložna izbijanju novih sukoba, što onemogućava uspostavljanje trajnog mira, sigurnosti, stabilnosti institucija i rješavanje političkih, ekonomskih, sigurnosnih i huma-

⁶¹ Vidi Rezoluciju S/2071 (2012), preambula, para. 3.

⁶² *Ibid.*, para. 5.

⁶³ Vidi Rezoluciju S/2085 (2012), paras. 9. *et seq.*

⁶⁴ *Ibid.*, paras. 2, 5.

⁶⁵ Vidi rezolucije S/2100 (2013), S/2164 (2014), S/2227 (2015), S/2295 (2016), S/2364 (2017).

⁶⁶ Vidi internetsku stranicu ICC-a <https://www.icc-cpi.int/mali/al-mahdi/Documents/Al-MahdiEng.pdf> (22.9.2017.).

⁶⁷ Opširnije o slučaju protiv Al Mahdija vidi na internetskoj stranici, *ibid.*

nitarnih problema. Upravo stoga Vijeće sigurnosti u svojim rezolucijama, djelujući u kontekstu Glave VII. Povelje Ujedinjenih naroda, poziva sve strane u Somaliji da odbace nasilje i udruže snage prema izgradnji mira i sigurnosti te da osiguraju dostupnost humanitarne pomoći stanovništvu Somalije koje trpi u strašnoj humanitarnoj krizi.⁶⁸ Posebno je, međutim, izražena zabrinutost zbog djelovanja naoružanih terorističkih skupina te stranih boraca, osobito skupine Al-Shabaab koja se udružila s Al-Qaidom, a koju Vijeće naziva terorističkom prijetnjom za Somaliju i međunarodnu zajednicu.⁶⁹ Sankcije u vidu zamrzavanja imovine i druge ekonomske sankcije kao i embargo na trgovinu oružjem koji je nametnut Somaliji Rezolucijom S/1844 (2008), a od čijih se prihoda financiraju, između ostalog, i aktivnosti spomenute terorističke organizacije, potvrđene su u nekoliko navrata i u kasnijim rezolucijama.⁷⁰ Vijeće sigurnosti izrijekom osuđuje i poziva na odgovornost za teška i sustavna kršenja ljudskih prava koja su počinila sve strane u sukobu, međutim posebno se ističu one povrede protiv civilnog stanovništva koje su počinili pripadnici Al-Shabaaba (nasilje protiv djece, novinara, boraca za ljudska prava, seksualno nasilje protiv žena i djece).⁷¹ Kako bi pomogli somalijskoj vladi u procesu izgradnje mira i zaštiti ljudskih prava, a osobito prava djece u oružanim sukobima, Ujedinjeni narodi 2013. godine osnovali su međunarodnu misiju *United Nations Assistance Mission in Somalia* (UNSOM).⁷² Pa ipak, situacija se u toj zemlji ne smiruje jer teroristička organizacija Al-Shabaab i dalje provodi terorističke aktivnosti koje rezultiraju ne samo civilnim žrtvama nego i stradavanjima pripadnika misija Ujedinjenih naroda, Afričke unije te pripadnika oružanih snaga Somalije.⁷³

Prihvatanje pravno obvezujućih rezolucija Vijeća sigurnosti, kao i uska suradnja Vijeća sa Sankcijskim odborima u ažuriranju popisa imena pojedinaca kao članova određenih skupina (nedržavnih aktera), ali i drugih „entiteta i drugih skupina“ pogodnih sankcijama Vijeća, rezultiralo je u rujnu 2017. godine brojkom od više od 400 pojedinaca i drugih entiteta i skupina uvrštenih na Sankcijsku listu. Među njima ističu se vođe i drugi članovi Al-Qaide, tzv. Islamske Države na području Iraka i Sirije, potom članovi, financijeri, pomagatelji, voditelji terorističkih kampova, osobe zadužene za regrutiranje novih članova i drugi pojedinci povezani s ANF-om, Al-Shabaabom u Somaliji i Eritreiji, Boko Haramom u Nigeriji, AQAP-om na Arapskom

⁶⁸ Vidi, primjerice, rezolucije Vijeća sigurnosti S/1910 (2010), S/1964 (2010), S/2002 (2011), S/2010 (2011), S/2036 (2012).

⁶⁹ Vidi Rezoluciju S/2036 (2012), preambula.

⁷⁰ Vidi rezolucije S/1844 (2008), S/2002 (2011), S/2036 (2012), S/2060 (2012), S/2093 (2013).

⁷¹ Vidi Rezoluciju S/2067 (2012).

⁷² Vidi Rezoluciju S/2102 (2013), paras. 1. *et seq.* Posljednje produljenje mandata misije UNSOM određeno je za 31. ožujka 2018. godine. Vidi Rezoluciju S/2358 (2017), para. 1.

⁷³ U napadu na somalijski grad Garowe 20. travnja 2015. godine stradalo je čak i nekoliko članova UNICEF-a. Vidi internetsku stranicu <http://www.bbc.com/news/world-africa-32377965> (25.9.2017.). Vidi osudu Vijeća sigurnosti u rezolucijama S/2232 (2015), S/2297 (2016), S/2372 (2017).

poluotoku, MUJAO-om na području Sahel u Africi, Al Mourabitounom na području Somalije, organizacijom AQIM u Africi itd.⁷⁴

Postavlja se, međutim, pitanje u kojoj su mjeri sankcije Vijeća sigurnosti usmjerene isključivo prema terorističkim organizacijama kao izvoru prijetnje međunarodnom miru i sigurnosti, kao i njihovo konkretiziranje vođenjem spomenute Sankcijske liste, uistinu učinkovit mehanizam za suzbijanje i prevenciju terorističkog djelovanja na različitim razinama. Podsjetit ćemo na zaključak Opće skupštine prihvaćen 2005. godine u obliku rezolucije nazvane *World Summit Outcome* u kojoj je potvrđena važna uloga sankcija Vijeća sigurnosti kao sredstva za održanje međunarodnog mira i sigurnosti. Međutim, upozoreno je da se prisilne mjere moraju primjenjivati s oprezom, odnosno da trebaju biti usmjerene na jasne ciljeve, kao i da ih je nužno implementirati na način koji osigurava postizanje ravnoteže između, s jedne strane postizanja njima određenih rezultata, a s druge reduciranja eventualnih neželjenih socio-ekonomskih i humanitarnih posljedica na štetu civilnog stanovništva i trećih država.⁷⁵ U tom kontekstu istaknut je zahtjev da se sankcije implementiraju prema jasno određenim kriterijima, da se njihova učinkovitost periodički ocjenjuje a da se njihovo trajanje ograniči ispunjenjem svrhe radi koje su i određene.⁷⁶

Cilj je takvih tzv. pametnih sankcija (*smart sanctions*) pritisnuti točno određene pojedince ili skupine i/ili ih ograničiti na specifične aktivnosti koje su izvor prijetnje međunarodnom miru, a sve s ciljem reduciranja društvenog i ekonomskog pritiska na stanovništvo i na druge države koje nisu ta prijetnja.⁷⁷ One su, dakle, ciljane (*targeted*), tj. personalizirane (kao npr. sankcije kojima se nalaže zamrzavanje imovine i financijskih sredstava određenih osoba ili skupina, nametanje restrikcija u financijskom ili bankarskom poslovanju) i selektivne, usmjerene na specifične resurse (npr. na uvođenje embarga na uvoz dijamanta ili nafte odnosno oružja) ili aktivnosti neke države, odnosno nedržavnog aktera, kako bi se upravo ciljane skupine potaknula na promjenu određene politike ili protupravnog ponašanja. Dakle, nametanje prisilnih mjera isključivo prema nedržavnim akterima za čine terorizma, ali i za druge povrede međunarodnog prava, u usporedbi sa sankcijama čiji su adresati isključivo države, osobito je bitno u kontekstu reduciranja negativnih učinaka koje klasične mjere usmjerene prema državama imaju za civilno stanovništvo.⁷⁸

⁷⁴ Vidi internetsku stranicu <https://scsanctions.un.org/fop/fop?xml=htdocs/resources/xml/en/consolidated.xml&xslt=htdocs/resources/xsl/en/consolidated.xsl> (27.9.2017.).

⁷⁵ *World Summit Outcome Document*, A/Res./60/1 od 24. listopada 2005., paras. 106–108.

⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷ Tsagourias; White, 2013, 222.; Bolani, 2003, 423.

⁷⁸ Lapaš, 2010, 120. O učinkovitosti pojedinih sankcija Vijeća sigurnosti i, općenito, o njihovu utjecaju na rješavanje situacija koje su prijetnja međunarodnom miru i sigurnosti vidi Boulden; Charron, 2009/2010, 1–11. Takve ciljane, pametne sankcije, međutim, ubrzo su postale predmet kritika, čak i dovođenja u pitanje njihove implementacije od država članica Europske unije, pa i Vijeća Europe.

Zaključno možemo kazati da pravni mehanizmi koji Ujedinjenim narodima stoje na raspolaganju, a osobito Vijeću sigurnosti u osiguranju međunarodnog mira i sigurnosti, između ostalog, sustavom prisilnih mjera na temelju Glave VII. Povelje, donekle pridonose djelotvornosti cjelokupna sustava mjera usmjerenih prevenciji i suzbijanju zločina terorizma. Države su, tako, dužne s jedne strane ispunjavati svoje obveze preuzete tzv. sektorskim konvencijama, dok su s druge strane obvezne primjenjivati mjere propisane u pravno obvezujućim rezolucijama Vijeća sigurnosti s ciljem sprječavanja širenja terorističkih aktivnosti kao i kažnjavanja za već počinjene terorističke čine. Iako prijetnja koja dolazi od terorističkih aktivnosti i s njima povezanih organizacija i drugih „entiteta“, čini se, ne jenjava, koordinirano djelovanje svih relevantnih aktera u međunarodnoj zajednici u skladu s međunarodnim pravom nužna je pretpostavka svakog iole pozitivna rezultata koji se očekuje primjenom pravnih, političkih i moralnih mjera za sprječavanje i kažnjavanje terorizma.

4. MEĐUNARODNA KAZNENA ODGOVORNOST POJEDINCA ZA TERORIZAM

Osim što su države, a, kako smo vidjeli, danas u većoj mjeri nedržavni akteri, odnosno pojedinci i „entiteti i druge skupine“ adresati sankcija Vijeća sigurnosti donesenih na temelju Glave VII. Povelje Ujedinjenih naroda, pojedini od njih koji se kao članovi terorističkih organizacija nalaze na Sankcijskoj listi od interesa su i za međunarodno kazneno pravosuđe. Osobito se to odnosi na slučajeve u kojima su protupravni čini pojedina po svojoj težini i obilježjima kaznena djela iz nadležnosti međunarodnih sudova. Kako ćemo vidjeti u nastavku rada, u određenim se okolnostima pojedini zločini mogu kvalificirati kao zločini protiv čovječnosti ili, pak, ratni zločini, odno-

Europski sud, kao i Europski sud za ljudska prava, naime, zamjerao im je nedostatno poštivanje ljudskih prava, posebice onih procesnih, kao i nedovoljnu transparentnost i uvjerljivost stavljanja „pojedina i entiteta“ na Sankcijsku listu Vijeća sigurnosti kao političkog, a ne pravosudnog tijela Ujedinjenih naroda. To se posebno odnosilo na prigovore manjkavosti postupka brisanja takvih osoba s odnosne liste. Vidi npr. Joined Cases C-402/05 P & C-415/05 P, *Kadi & Al Barakaat v. Council of the European Union* (2008). Vidi i *Posch*, 2009, 1. Vidi također slučaj *Nada protiv Švicarske* na Europskom sudu za ljudska prava; ECtHR, Grand Chamber, (Application no. 10593/08), Judgment of 12 September 2012.; kao i slučaj *Al-Jedda protiv Ujedinjene Kraljevine*; ECtHR, Grand Chamber, (Application no. 27021/08), Judgment of 7 July 2011. Iako bi detaljnija obrada spomenute problematike zahtijevala mnogo više prostora nego što ga dopušta opseg ovoga rada, vrijedno je ipak spomenuti da je, uvelike utjecajem spomenutih regionalnih međunarodnih, europskih sudova, postupak sankcioniranja „pojedina i entiteta“ unutar Vijeća sigurnosti doživio, ili možda bolje rečeno, započeo određene promjene. Rezolucijom S/1904 (2009) od 17. prosinca 2009. određen je Ured pravobranitelja (*Office of the Ombudsperson*) kao nezavisno tijelo s ulogom u postupku brisanja „pojedina ili entiteta“ sa Sankcijske liste Vijeća sigurnosti (paras. 20–27). Uloga Ureda pravobranitelja dodatno je uređena Rezolucijom Vijeća sigurnosti S/1989 (2011) od 17. lipnja 2011. kojom je ustanovljen i Nadzorni tim (*Monitoring Team*) sa zadaćom pomoći pravobranitelju u obavljanju njegovih funkcija (paras. 56–58 te Prilog I Rezolucije).

sno druge povrede međunarodnoga kaznenog prava koje su u nadležnosti ICC-a.⁷⁹ Shvaćanje da je nekažnjivost za spomenute međunarodne zločine neprihvatljiva napokon je svoj pravi izričaj dobilo upravo u vidu osnivanja stalnoga međunarodnog sudbenog tijela, nedvojbeno pod utjecajem nedugo prije osnovanih *ad hoc* međunarodnih kaznenih tribunala za područje bivše Jugoslavije (dalje u tekstu: ICTY) i za Ruandu (dalje u tekstu: ICTR).

Iako se odluke ICC-a koje ćemo prikazati, u skladu s njegovom nadležnosti, odnose na individualne počinitelje međunarodnih zločina, one su, između ostalog, iznimno relevantne i u smislu razvoja međunarodne kaznene odgovornosti nedržavnih aktera jer upućuju na svijest međunarodnih sudskih tijela, ali i međunarodne zajednice u cjelini, da su teška kaznena djela počinjena u međunarodnim i u nemeđunarodnim oružanim sukobima najčešće počinjena u kontekstu djelovanja organiziranih nedržavnih aktera (ustaničkih i pobunjeničkih skupina, različitih milicija i drugih paravojskih skupina, ali i terorističkih organizacija), u sklopu sustavne, planirane i organizirane strategije za ostvarivanje zadanih ciljeva ili propagiranja određene ideologije. Procesuirajući pojedince kao vođe ili članove spomenutih nedržavnih aktera, odnosno entiteta, ICC znatno pridonosi težnji ne samo teoretičara međunarodnog prava nego i cijele međunarodne zajednice, a osobito samih žrtava, da se počinitelji teških kaznenih djela privedu pravdi i kazne za počinjene zločine.

Među pojedincima koji se kao vođe ili članovi terorističkih ili s njima povezanih organizacija ili drugih entiteta kao i drugih nedržavnih aktera poput ustaničkih ili pobunjeničkih skupina nalaze na Sankcijskoj listi Vijeća sigurnosti, a koji su odlukom vlade neke države ili Vijeća sigurnosti upućeni na rješavanje tužitelju ICC-a, izdvojiti ćemo nekoliko slučajeva vezanih uz kršenja ljudskih prava i međunarodnoga humanitarnog prava u oružanim sukobima koji su se početkom 2000-ih godina vodili na području Demokratske Republike Kongo, potom u Ugandi, Sudanu i u Maliju.

ICC je tako presudom iz 2012. godine zbog počinjenih zločina na području Konga od rujna 2002. do kolovoza 2003. godine na zatvorsku kaznu od 14 godina osudio Thomasa Lubangu, vođu ustaničke skupine FPLC u Kongu (*Patriotic Force for the Liberation of Congo*)⁸⁰, čiji je cilj bio uspostaviti vojnu kontrolu nad područjem Ituri u toj državi.⁸¹

⁷⁹ U skladu s odredbama čl. 5. Statuta ICC-a (dalje u tekstu: Rimski statut), nadležnost suda *ratione materiae* odnosi se na zločin genocida, zločine protiv čovječnosti, ratne zločine i zločin agresije. Za tekst Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda, prihvaćenog 17. srpnja 1998., a koji je stupio na snagu 1. srpnja 2002. godine, vidi *UNTS*, sv. 2187, 2005, str. 90. Vidi i Zakon o potvrđivanju Rimskog statuta Međunarodnoga kaznenog suda, Narodne novine – međunarodni ugovori, br. 5, 2001.

⁸⁰ Lubanga je na Sankcijsku listu Vijeća sigurnosti uvršten 1. studenog 2005. godine. Vidi <https://scsanctions.un.org/fop/fop?xml=htdocs/resources/xml/en/consolidated.xml&xslt=htdocs/resources/xsl/en/consolidated.xsl>, str. 80. (29.9.2017.).

⁸¹ Vidi prvostupanjsku presudu ICC-a *Prosecutor v Thomas Lubanga Dyilo*, Trial Chamber I Judgement, Case No. ICC-01/04-01/06, 2012, https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2012_03942.PDF (29. 9.

Lubanga je u skladu s odredbom čl. 8., st. 2., t. e) vii) Rimskog statuta osuđen za ratni zločin prisilnog regrutiranja djece ispod 15 godina starosti u vojsku FPLC-a i njihova prisiljavanja da aktivno sudjeluju u neprijateljstvima.⁸²

Za protupravna djela počinjena između 2002. i 2003. godine u sukobu između vladinih oružanih snaga i različitih pobunjeničkih skupina na području provincije Ituri u Kongu ICC je 2014. godine osudio i vođu skupine FRPI (*Force de Résistance Patriotique en Ituri*) Germaina Katangu, koji se od 1. siječnja 2005. godine nalazi na Sankcijskoj listi Vijeća sigurnosti.⁸³ Okosnicu djelovanja skupine FRPI i s njom povezanih skupina činili su zajednička organizacija i zajednički cilj ponovna vraćanja kontrole nad područjem Ituri i eliminacije neprijatelja s tog područja Konga.⁸⁴ Katanga je u konačnici osuđen za ubojstva kao zločin protiv čovječnosti počinjen kao dio sustavna ili rasprostranjena napada na civilno stanovništvo u skladu s odredbom čl. 7., st. 1., t. a) Rimskog statuta⁸⁵ te za teške povrede zajedničkog čl. 3. Ženevskih konvencija o zaštiti žrtava rata (ubojstvo), kao i druge teške povrede zakona i običaja primjenjivih u nemeđunarodnim oružanim sukobima (napadi protiv civilnog stanovništva ili pojedinaca koji ne sudjeluju izravno u neprijateljstvima, uništenje neprijateljske imovine, pljačka).⁸⁶

U vezi sa zločinima počinjenima u organizaciji skupine FPLC na području Konga u tijeku je i sudski postupak protiv Bosca Ntagande koji se tom sudu dobrovoljno predao 2013. godine.⁸⁷ Ntaganda se tereti za ratne zločine počinjene na području Ituri (ubojstvo, napadi protiv civila, silovanje, seksualno ropstvo, pljačka, raseljavanje stanovništva, napadi na zaštićene objekte, regrutiranje djece ispod 15 godina starosti

2017.). Ta je presuda potvrđena u žalbenom postupku. Vidi *Prosecutor v Thomas Lubanga Dyilo*, Appeals Chamber Judgement, Case No. ICC-01/04-01/06 A 5, 2014, https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2014_09844.PDF (29. 9. 2017.). Situaciju u Kongu vlada te države uputila je na rješavanje tužitelju ICC-a 3. ožujka 2004. godine. Vidi <https://www.icc-cpi.int/drc/lubanga/Documents/LubangaEng.pdf> (29.9.2017.).

⁸² Vidi odredbu čl. 8., st. 2., t. e) vii) Rimskog statuta, *supra* (bilj. 79). Vidi i presudu prvog stupnja protiv Lubange, *supra* (bilj. 81), str. 591., paras. 1358–1359.

⁸³ Vidi internetsku stranicu *supra* (bilj. 74), str. 74. (29.9.2017.).

⁸⁴ O nastanku, organizaciji i djelovanju skupine FRPI i ulozi optuženog Katange u ostvarivanju zadanih ciljeva vidi *Prosecutor v Germain Katanga*, Trial Chamber II Judgement, Case No. ICC-01/04-01/07, 2014., str. 187. *et seq.*, paras. 521. *et seq.* Presuda je dostupna na internetskoj stranici https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2015_04025.PDF (29.9.2017.).

⁸⁵ U skladu s navedenom odredbom zločin protiv čovječnosti definira se kao bilo koji od u tom članku navedenih čina počinjen kao dio raširena ili sustavna napada usmjerena protiv civilnog stanovništva, sa znanjem o tom napadu. Vidi odredbu čl. 7., st. 1. Rimskog statuta, *supra* (bilj. 79).

⁸⁶ Vidi presudu protiv Katange, *supra* (bilj. 84), str. 658–659. Vidi i odredbe čl. 8., st. 2., t. c) i t. e) Rimskog statuta koje se odnose na ratne zločine počinjene u nemeđunarodnim oružanim sukobima, *supra* (bilj. 79).

⁸⁷ Informacije o tijeku postupka protiv Ntagande dostupne su na internetskoj stranici <https://www.icc-cpi.int/drc/ntaganda> (29.9.2017.).

i prisiljavanje djece da aktivno sudjeluju u neprijateljstvima) te za zločine protiv čovječnosti (ubojstvo i pokušaj ubojstva, silovanje, seksualno ropstvo, progon i prisilno premještanje stanovništva), a na Sankcijskoj listi Vijeća sigurnosti nalazi se također od 1. studenog 2005. godine.⁸⁸ U odluci o potvrđivanju optužnice sudsko vijeće utvrdilo je da „postoje osnovani razlozi za uvjerenje da je početkom 2002. godine skupina *Union des Patriotes Congolais/Forces Patriotiques pour la Libération du Congo* (UPC/FPLC) prihvatila organizacijski plan koji uključuje napade na civilno stanovništvo koje pripada etničkim skupinama različitim od skupine Hema te njihovo protjerivanje s područja provincije Ituri. U skladu s navedenim planom između kolovoza 2002. i svibnja 2003. godine pod vodstvom UPC-a/FPLC-a počinjeni su opsežni i sustavni napadi protiv civilnog stanovništva koje ne pripada etničkoj skupini Hema“.⁸⁹

Na Sankcijskoj listi Vijeća sigurnosti nalazi se i Mathieu Chui kojeg je vlada Konga predala ICC-u u veljači 2008. godine.⁹⁰ Međutim, presudom suda iz 2012. godine Chui je oslobođen optužbi za ratne zločine i zločine protiv čovječnosti, što je potvrđeno i u žalbenom postupku.⁹¹

Od ostalih pojedinaca koji su na određen način podvrgnuti kaznenom postupku na ICC-u ili su to bili, a koje je Sankcijski odbor Vijeća sigurnosti uvrstio na Sankcijsku listu, spomenut ćemo i Callixtea Mbarushimanu, jednog od pripadnika naoružane skupine *Forces Démocratiques de Libération du Rwanda* (FDLR) koja se na području Konga u provinciji Kivus borila protiv vlade te države, a koju su povremeno podupirale i oružane snage Ruande (RDF – *Rwanda Defence Force*) te *United Nations Mission in the Democratic Republic of Congo*.⁹² Iako je u tom slučaju sud utvrdio da postoje osnovane sumnje da su pripadnici FDLR-a tijekom 2009. godine u selima Busurungi, Manje, Malembe i Mianga na području Konga počinili ratne zločine, ali ne i zločine protiv čovječnosti navedene u optužnici (ubojstva, napade na civilno stanovništvo, okrutno postupanje, sakaćenje, uništavanje imovine), nije utvrđeno da je optuženi Mbarushimana na bilo koji način pridonio počinjenju navedenih kaznenih djela zbog čega je sudsko vijeće odbilo potvrditi optužnicu.⁹³ Na Sankcijskoj je listi i Sylvestre Mudacumura, navodni vrhovni zapovjednik skupine FDLR, protiv kojega je ICC izdao

⁸⁸ Vidi internetsku stranicu *supra* (bilj. 74), str. 113. Detaljnije o optužnici i tijeku postupka protiv Ntagande vidi <https://www.icc-cpi.int/drc/ntaganda/Documents/NtagandaEng.pdf> (29.9.2017.).

⁸⁹ Vidi *Prosecutor v Bosco Ntaganda*, Pre-trial Chamber II, Decision Pursuant to Article 61 (7) (a) and (b) of the Rome Statute on the Charges of the Prosecutor against Bosco Ntaganda, Case No. ICC-01/04-02/06, 2004, str. 6., para. 12. Odluka je dostupna na internetskoj stranici https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2014_04750.PDF (29.9.2017.).

⁹⁰ Vidi internetsku stranicu *supra* (bilj. 74), str. 93.

⁹¹ Informacije o tijeku postupka protiv Chuija dostupne su na internetskoj stranici <https://www.icc-cpi.int/drc/ngudjolo> (29.9.2017.).

⁹² Callixte Mbarushimana na Sankcijskoj se listi Vijeća sigurnosti nalazi od 3. ožujka 2009., dok je sama skupina FDLR na listu uvrštena 31. prosinca 2012. godine. Vidi *supra* (bilj. 74), str. 84. i 136.

⁹³ Vidi <https://www.icc-cpi.int/drc/mbarushimana/Documents/MbarushimanaEng.pdf> (29.9.2017.).

uhidbeni nalog u srpnju 2012. godine zbog sumnje da je na području Konga počinio ratne zločine.⁹⁴

I vlada Malija obratila se ICC-u 13. srpnja 2012. godine radi istrage o zločinima počinjenima u toj zemlji od siječnja 2012. godine za vrijeme nemeđunarodnoga oružanog sukoba. Nakon provedena je postupka Ahmad Al Faqi Al Mahdi, jedan od pripadnika terorističke organizacije Ansar Eddine, povezane s organizacijom Al-Qaida in the Islamic Maghreb, koja je u spomenuto vrijeme okupirala Timbuktu, presudom od 27. rujna 2016. godine proglašen krivim za ratni zločin izravnog napadanja povijesnih spomenika, vjerskih zgrada, uključujući devet mauzoleja i jednu džamiju u gradu Timbuktu u Maliju koje su bile važan dio kulturne baštine Timbuktua i Malija, a bile su i pod zaštitom UNESCO-a.⁹⁵ Teroristička organizacija Ansar Eddine uvrštena je na Sankcijsku listu 20. ožujka 2013. godine.⁹⁶

Ustanička skupina *Lord's Resistance Army* (LRA), koja je inicijalno nastala na području Ugande, tijekom oružanog sukoba početkom 2000-ih godina počinila je niz nasilnih čina ne samo protiv državnih oružanih snaga Ugande, UPDF-a (*Uganda People's Defence Force*), nego i lokalnih obrambenih jedinica (LDUs) te protiv civilnog stanovništva, uključivši ubojstva, otmice, seksualno porobljavanje, sakaćenja, masovno paljenje kuća, prisilno regrutiranje civila i djece u LRA od 2002. do 2004. godine.⁹⁷ Protiv jednoga od osnivača i zapovjednika skupine LRA, Josepha Konyja, koji je na Sankcijskoj listi Vijeća sigurnosti od 2016. godine, nalog ICC-a za uhićenje izdan je još 2005. godine, međutim Kony se i dalje nalazi u bijegu.⁹⁸ Kony je osumnjičen za počinjenje zločina protiv čovječnosti (ubojstvo, podvrgavanje ropstvu, seksualno ropstvo, silovanje, nanošenje teških tjelesnih ozljeda) te teške povrede zajedničkog čl. 3. Ženevskih konvencija kao ratne zločine (ubojstvo, okrutno postupanje), odnosno teške povrede zakona i običaja primjenjivih u nemeđunarodnim oružanim sukobima (namjerno napadanje civilnog stanovništva, pljačka, silovanje, prisilno regrutiranje djece).⁹⁹ Skupina LRA proširila je svoje djelovanje koje uključuje teška kršenja međunarodnoga humanitarnog prava kao i prava čovjeka i na Srednjoafričku Republiku pa je tako Vijeće sigurnosti Rezolucijom S/2127 (2013), ocjenjujući situaciju u toj zemlji kao prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti, odredilo sankcije prema naoružanim

⁹⁴ Detaljnije vidi *ibid.*

⁹⁵ Vidi internetsku stranicu *supra* (bilj. 67).

⁹⁶ Vidi internetsku stranicu *supra* (bilj. 74), str. 130.

⁹⁷ Vidi *Warrant of Arrest for Joseph Kony Issued on 8 July 2005 as Amended on 27 September 2005*, Pre-trial Chamber II, Case No. ICC-02/04-01/05, 2005, str. 2–3, para. 5. Tekst uhidbenog naloga dostupan je na internetskoj stranici https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2006_01096.PDF (29.9.2017.).

⁹⁸ Vidi internetsku stranicu *supra* (bilj. 74), str. 77. Informacije o postupku protiv Konyja dostupne su na internetskoj stranici <https://www.icc-cpi.int/uganda/kony> (29.9.2017.).

⁹⁹ Vidi internetsku stranicu <https://www.icc-cpi.int/uganda/kony/Documents/KonyEtAlEng.pdf> (29.9.2017.).

skupinama zajednice Seleka i anti-Balaka, ali i prema skupini LRA.¹⁰⁰ LRA se na Sankcijskoj listi Vijeća sigurnosti nalazi od 7. ožujka 2016. godine.¹⁰¹

Situacija u Darfuru, u Sudanu prva je situacija koju je Vijeće sigurnosti na temelju izvješća Međunarodnoga istražnog povjerenstva o povredama međunarodnoga humanitarnog prava i ljudskih prava iz 2005. godine, kao i na temelju ocjene da je tamošnja situacija prijetnja međunarodnom miru i sigurnosti, Rezolucijom S/1593 (2005) uputilo tužitelju ICC-a.¹⁰² Dosadašnja istraga pokazala je da su na području Sudana između veljače 2003. i siječnja 2005. godine počinjena kaznena djela genocida, ratni zločini te zločini protiv čovječnosti. Međutim, nekoliko je optuženika još u bijegu (primjerice sudanski predsjednik Omar Hassan Al Bashir, tadašnji ministar unutarnjih poslova, Ahmad Harun, zapovjednik milicije Janjaweed Ali Kushayb i ministar obrane Abdel Raheem Muhammad Hussein), protiv Abdallaha Bande, glavnog zapovjednika oporbene skupine *Justice and Equality Movement* postupak je obustavljen, dok protiv Abu Garde, zapovjednika ustaničke skupine *United Resistance Front* koja se borila protiv sudanske vlade, optužnica nije potvrđena.¹⁰³

Iako ICC nije nadležan suditi za zločin terorizma (naime, njegova je nadležnost *ratione materiae* ograničena na zločin genocida, zločine protiv čovječnosti, ratne zločine i agresiju), određena kaznena djela iz njegove nadležnosti dijele neka zajednička obilježja s kaznenim djelima koja se smatraju terorističkima. Analizirani primjeri odluka suda pokazuju da je, primjerice, zločine protiv čovječnosti moguće počinuti u kontekstu djelovanja neke organizacije, na sustavan ili rasprostranjen način protiv civilnog stanovništva u cilju ostvarenja određenih političkih, ideoloških i drugih interesa, a čiju realizaciju omogućava upravo organizirana i hijerarhijski uspostavljena struktura neke skupine, nekoga nedržavnog aktera. Vrlo često upravo su to obilježja djelovanja terorističkih organizacija koje su uvrštene na Sankcijsku listu na kojoj se nalaze i imena pojedinaca od kojih su neki kao članovi ili sljedbenici „entiteta i drugih skupina“ označenih kao terorističke podvrgnuti kaznenom postupku na ICC-u. Taj međunarodni sud tako može procesuirati i pojedince odgovorne za terorističke čine koji, ovisno o utvrđenim činjenicama, istodobno imaju i obilježja kaznenih djela iz nadležnosti suda (zločine protiv čovječnosti, ratne zločine, genocid).¹⁰⁴

¹⁰⁰ Vijeće sigurnosti naložilo je embargo na uvoz i izvoz oružja u Srednjoafričku Republiku kao i zamrzavanje fondova i drugih izvora financiranja „pojedinaca i entiteta“ koji su odlukom Sankcijskog odbora, osnovana na temelju Rezolucije S/2127(2013), stavljeni na Sankcijsku listu. Vidi Rezoluciju Vijeća sigurnosti S/2127 (2013), paras. 54–60.

¹⁰¹ Vidi internetsku stranicu, *supra* (bilj. 74), str. 148.

¹⁰² Vidi Rezoluciju Vijeća sigurnosti S/1593(2005) i *Report of the International Commission of Inquiry on Darfur*, UN Doc. S/2005/60.

¹⁰³ Informacije o optuženicima, tijeku postupka i počinjenim zločinima u Darfuru vidi na internetskoj stranici ICC-a <https://www.icc-cpi.int/darfur> (2.10.2017.).

¹⁰⁴ Slično i Derenčinović koji napominje da se počinitelji terorističkih kaznenih djela mogu naći na ICC-u u slučaju onih djelovanja koja sadržajno ispunjavaju sve elemente zločina protiv čovječnosti, a

Teroristički napadi od 11. rujna 2011. godine gotovo sigurno pripadaju kategoriji zločina protiv čovječnosti, upravo zbog razmjera i izrazite težine napada, ali i činjenice da su napadi bili usmjereni protiv civilnog stanovništva, što odgovara pojmovima sustavnosti ili rasprostranjenosti kao obilježjima zločina protiv čovječnosti u skladu s odredbama čl. 7. Rimskog statuta.¹⁰⁵ Osim javne osude terorističkih napada na New York i Washington kao zločina protiv čovječnosti od tadašnje visoke povjerenice za ljudska prava Mary Robinson ili glavnog tajnika Ujedinjenih naroda Kofija Annana koji je istaknuo da su ti teroristički napadi „napad na čovječanstvo kao takvo“¹⁰⁶ i među nekim teoretičarima međunarodnog prava vlada uvjerenje da bi se određeni teroristički čini, poput spomenutih terorističkih napada na SAD, zbog njihove jačine i razmjera mogli podvesti pod zločine protiv čovječnosti.¹⁰⁷

Terorizam kao posebno kazneno djelo nije obuhvaćeno jurisdikcijom ICC-a iz nekoliko razloga. Naime, nepostojanje univerzalno prihvaćene definicije terorizma zapreka je bilo kakvu daljnjem reguliranju odgovornosti za počinjene terorističke čine, osim u kontekstu tzv. sektorskih konvencija za suzbijanje terorizma i implementacije načela *aut dedere aut judicare*. Nadalje, uvrštavanje kaznenih djela terorizma u nadležnost suda moglo bi dovesti do politizacije njegova rada, a osim toga neke terorističke aktivnosti ne izazivaju toliko teške međunarodnopravne posljedice da bi implicirale kazneni progon na jednome međunarodnom sudu. Među državama sudionicama Rimske konferencije prevladalo je shvaćanje da nije potrebno posebno uključiti terorizam u odredbu čl. 7. Rimskog statuta koji se odnosi na zločine protiv čovječnosti te da je bolje nadležnost za kazneni progon počinitelja terorističkih kaznenih djela ostaviti nacionalnim sudovima.¹⁰⁸ Osim toga, neki autori upozoravaju

za koje je taj sud nadležan. Takva neizravna nadležnost ICC-a svakako bi koristila onim državama koje zbog nedostatne normative i tehničke infrastrukture ne mogu same provesti kazneni postupak. Vidi *Derenčinović*, 2005, 12–13, 61. Vidi i *Cassese*, 2001, 994–995.

¹⁰⁵ Vidi *Cassese*, *ibid.* *Derenčinović* tumači da element sustavnosti podrazumijeva da su nečovječna djela počinjena na sustavan način, dakle u skladu s unaprijed zamišljenim planom ili politikom. Element rasprostranjenosti znači da su kaznena djela počinjena u širokim razmjerima, odnosno prema većem broju žrtava, dok usmjerenost prema civilnom stanovništvu podrazumijeva da je upravo civilno stanovništvo primarni cilj napada, što upućuje na kolektivni karakter zločina protiv čovječnosti. Vidi *Derenčinović*, *op. cit.* (bilj. 104), 38, 48–50.

¹⁰⁶ Za izjave M. Robinson i K. Annana vidi <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=1613&Kw1=mary+robinson&Kw2=terrorist+attack&Kw3=#.Wd3jnoVOJ9A> te <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=1482&Kw1=kofi+annan+&Kw2=terrorist+attack&Kw3=> (1.10. 2017.).

¹⁰⁷ Vidi, primjerice, *Byers*, 2002, 413; *Fry*, 2002, 190–192. Za suprotno mišljenje vidi *Schabas*, 2004, 255–261.

¹⁰⁸ Nakon pregovora na Rimskoj konferenciji terorizam je kao kazneno djelo isključen iz članka 7. Rimskog statuta unatoč protivljenju nekih država poput, primjerice, Alžira, Indije, Šri Lanke i Turske. Za uvrštavanje terorizma u nadležnost ICC-a zalagale su se ponajprije one države kod kojih postoji volja za kaznenim progonom počinitelja terorističkih kaznenih djela, ali u kojima ne postoje odgovarajući preduvjeti za poduzimanjem kaznenog postupka ili, pak, koje nisu spremne izručiti počinitelje dru-gim državama iz različitih političkih, humanitarnih ili kojih drugih razloga. Detaljnije vidi *Derenčino-*

da se u izjednačavanju zločina terorizma i zločina protiv čovječnosti krije zamka pojednostavnjivanja i generaliziranja za koje ne postoji izričita normativna podloga u međunarodnom pravu, što bi bilo kršenje načela zakonitosti i zabrane analogije propisane u čl. 22., st. 2. Rimskog statuta. Prema toj odredbi izrijeком je određeno da se „propisi koji određuju biće kaznenog djela moraju tumačiti restriktivno i ne smiju se proširivati analogijom (...)“.¹⁰⁹ Uključivanje zločina terorizma u nadležnost suda bilo bi, dakle, kao ekstenzivno tumačenje protivno općeprihvaćenu pristupu država sudionica Rimske konferencije da se kodificiraju isključivo već postojeća pravila međunarodnoga običajnog prava.¹¹⁰ Velika je vjerojatnost da u idućem razdoblju neće ni doći do ponovna stavljanja na dnevni red pitanja o uključivanju terorizma u Rimski statut s obzirom na činjenicu da prijedlog Nizozemske da se o tom pitanju povede rasprava na Revizijskoj konferenciji o Rimskom statutu održanoj u Kampali, u Ugandi 2010. godine nije podupro dovoljan broj država sudionica Konferencije.¹¹¹

Ipak, kazneno djelo terorizma u nadležnosti je nekih drugih međunarodnih ili tzv. hibridnih (mješovitih, internacionaliziranih) sudova, uspostavljenih sa svrhom utvrđivanja individualne kaznene odgovornosti pojedinaca optuženih za teška kršenja međunarodnog prava.¹¹² Primjer je takva mješovita suda Specijalni tribunal za Libanon (*Special Tribunal for Lebanon*, dalje u tekstu: STL), osnovan na zahtjev predsjednika vlade Libanona, odnosno Rezolucijom Vijeća sigurnosti S/1644 (2005) kojom je Vijeće, konstatirajući da je teroristički napad u Bejrutu 14. veljače 2005. godine, u kojem je poginulo 23 ljudi (uključujući libanonskog premijera Rafika Haririja), prijetnja međunarodnom miru i sigurnosti te je odlučilo osnovati međunarodni tribunal za suđenje osobama odgovornima za terorističke napade.¹¹³ Napokon, Rezolucijom

vić, *op. cit.* (bilj. 104), 61. *et seq.* Vidi i *United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court, Committee of the Whole, Proposal Submitted by Algeria, India, Sri Lanka and Turkey*, UN Doc. A/CONF.183/C.1/L.27.

¹⁰⁹ Vidi *Derenčinović, ibid.*, 30. Za tekst odredbe čl. 22., st. 2. Rimskog statuta vidi *supra* (bilj. 79).

¹¹⁰ Opširnije o razlozima isključivanja terorizma iz Rimskog statuta vidi u: *Triffterer, Ambos* (ur.), 2016, 113–115.

¹¹¹ Vidi *Report on the First Review Conference on the Rome Statute, 31 May–11 June 2010, Kampala, Uganda, Coalition for the International Criminal Court, New York/The Hague, 2010*, str. 3, dostupno na internetskoj stranici http://iccnow.org/documents/RC_Report_finalweb.pdf (5.10.2017.).

¹¹² Iako u međunarodnopravnoj doktrini ne postoji definicija tzv. hibridnih ili mješovitih, odnosno internacionaliziranih sudova, među teoretičarima postoji suglasje glede nekih ključnih elemenata koje takvi sudovi trebaju imati. Prije svega, nadležnost takva suda ili tribunala mora biti utvrđivanje kaznenopravne odgovornosti, u njegovu djelovanju moraju postojati i međunarodna i nacionalna obilježja na nekoliko razina (na primjer, u sastavu sudskih vijeća, u primjeni i međunarodnog i domaćeg prava, u načinu financiranja), a takav sud mora biti ustanovljen kao *ad hoc* i privremeni odgovor na određenu situaciju. Za opširniju analizu specifičnih karakteristika tzv. hibridnih sudova, načina njihova osnivanja, nadležnosti, razlikovanja od stalnih (ICC-a) ili *ad hoc* međunarodnih sudova (poput ICTY-a ili ICTR-a) vidi *Bonačić*, 2012, 31–73.; *Dickinson*, 2003, 295–310; *Williams*, 2009, 10, dostupno na internetskoj stranici <http://etheses.dur.ac.uk/38/> (5.10.2017.).

¹¹³ Vidi Rezoluciju S/1644 (2005).

S/1757 (2007), kojoj je priložen i Sporazum sklopljen između Ujedinjenih naroda i libanonske vlade o osnivanju STL-a, kao i njegov Statut, utemeljen je STL.¹¹⁴

U skladu sa Statutom nadležnost STL-a *ratione personae* odnosi se na osobe odgovorne za teroristički napad 14. veljače 2005. godine koji je rezultirao smrću libanonskog premijera Haririja kao i smrću ili ozljeđivanjem drugih osoba.¹¹⁵ Nadležnost STL-a, međutim, nije limitirana isključivo na spomenuti događaj, nego uključuje i progon osoba odgovornih i za druge terorističke napade (počinjene od 1. listopada 2004. do 12. prosinca 2005. godine), a koji su na određeni način povezani s napadom 14. veljače 2005.¹¹⁶ Specifičnost je toga tzv. hibridnog, odnosno mješovitog međunarodnog tribunala prije svega u tome što se njegova nadležnost *ratione materiae* odnosi isključivo na čine terorizma i s terorizmom povezanih djela. Nadalje, STL je u primjeni materijalnog prava obvezan primjenjivati odredbe libanonskoga kaznenog zakona koje se odnose na progon i kažnjavanje čina terorizma, kaznena djela i prekršaje protiv života i tjelesnog integriteta, nedopušteno udruživanje za počinjenje tih kaznenih djela i kazneno djelo neprijavljivanja počinjenih kaznenih djela i prekršaja, uključujući odredbe čl. 6. i 7. libanonskog zakona iz 1958. godine o „povećanju kazni za slučajeve pobune, građanskog rata i međuvjerskih sukoba”.¹¹⁷ Upravo je primjena nacionalnoga kaznenog zakonodavstva specifično obilježje ovog, ali i drugih mješovitih sudova (poput Specijalnog suda za Sierra Leone ili Izvanrednih vijeća na sudovima Kambodže) u odnosu na druge međunarodne kaznene sudove i tribunale koji imaju nadležnost primjenjivati odredbe međunarodnoga javnog i međunarodnoga kaznenog prava. Ipak, STL je pri odlučivanju u svakom slučaju podvrgnut najvišim standardima pravde i međunarodnoga kaznenog postupka.¹¹⁸

Na STL-u u tijeku je kazneni postupak protiv četvorice optuženika (Salima Jamila Ayyasha, Hassana Habiba Merhija, Husseina Hassana Oneissija i Assada Hassana Sabre) zbog sumnje u udruživanje sa svrhom počinjenja terorističkog čina, počinjenje terorističkog čina upotrebom eksplozivnih sredstava, ubojstvo Rafika Haririja počinjeno s namjerom, pokušaj ubojstva 21 osobe počinjeno s namjerom i upotrebom eksplozivne naprave, pokušaj ubojstva 226 osoba, odnosno za supočiniteljstvo

¹¹⁴ Vidi Rezoluciju S/1757 (2007).

¹¹⁵ Vidi odredbu čl. 1. Statuta STL-a, *ibid.*

¹¹⁶ Indikatori povezanosti drugih napada s onim u Bejrutu između ostalih su i međusobna sličnost tih napada u kontekstu kriminalne namjere (motiva) počinitelja, cilja samih napada, odabira žrtava, načina počinjenja tih čina te samih počinitelja. Vidi *ibid.*

¹¹⁷ Vidi čl. 2 Statuta STL-a, *ibid.*

¹¹⁸ Vidi *Report of the Secretary-General on the Establishment of a Special Tribunal for Lebanon*, UN Doc. S/2006/893, para. 7. Ambos napominje da primjenom nacionalnoga kaznenog zakona međunarodno pravo ima ulogu korektiva da bi se izbjegla primjena onih odredaba nacionalnog zakonodavstva koje ne odgovaraju zahtjevima pravde i razuma. Vidi *Ambos*, 2011, 656–660.

u nabrojenim kaznenim djelima).¹¹⁹ Sva su četvorica optuženika u bijegu.¹²⁰ Pod istragom je od 2011. godine i postupak u vezi s napadom povezanim s terorističkim napadom 14. veljače 2005. godine u kojima su ubijeni odnosno ranjeni libanonski političari Marwan Hamadeh, George Hawi i Elias El-Murr.¹²¹ U svome daljnjem radu STL će se orijentirati na nastavak suđenja u slučaju *Ayyash et al.*, odnosno na provođenje istražnih radnji u smislu drugih terorističkih napada povezanih s onim u Bejrutu. U posljednjemu godišnjem izvješću o radu STL-a predsjednica tog tribunala Ivana Hrdličková istaknula je da će STL i dalje nastojati postići konkretne rezultate koje očekuju sve žrtve terorističkih zločina i libanonska zajednica u cjelini te u nasljeđe ostaviti trajan doprinos mehanizmima međunarodne pravde.¹²²

Zaključno možemo kazati da usprkos tome što međunarodna zajednica još ne uspijeva postići suglasje o definiciji terorizma, što je, kako smo vidjeli, zapreka i za uvrštavanje toga međunarodnog zločina u nadležnost ICC-a kao za sada jedinoga stalnog međunarodnog suda za utvrđivanje individualne međunarodne kaznene odgovornosti, sankcioniranje počinitelja tog zločina, koji je sve prisutnija prijetnja međunarodnoj zajednici, ostaje pod jurisdikcijom domaćih kaznenopravnih sustava, osobito u onim državama koje su postale strankama tzv. sektorskih konvencija za suzbijanje terorizma ili, pak, postojećih ili budućih međunarodnih i/ili tzv. hibridnih sudova. Međutim, dosadašnja praksa ICC-a upućuje na to da postoje osnove da se najteži oblici međunarodnog terorizma kvalificiraju kao zločini protiv čovječnosti, pogotovo zbog činjenice što zločin protiv čovječnosti narušava univerzalne vrijednosti međunarodne zajednice, kao i čovječanstva u cjelini. Štoviše, najteža teroristička kaznena djela koja imaju obilježja sustavnosti ili rasprostranjenosti, političku ili ideološku podlogu i koja su usmjerena protiv civilnog stanovništva nedvojbeno ugrožavaju temeljne zakone čovječnosti, a time i mir i sigurnost na globalnoj razini.

5. ZAKLJUČAK

Do sustavnog suočavanja međunarodne zajednice s problemom terorizma pod vodstvom Ujedinjenih naroda, započetog 90-ih godina prošlog stoljeća u vidu sve broj-

¹¹⁹ Vidi *Prosecutor v Salim Jamil Ayyash, Hassan Habib Merhi, Hussein Hassan Oneissi and Assad Hassan Sabra*, Redacted Version of the Amended Consolidated Indictment, Case No. STL-11-01/T/TC, 2016, str. 1–2. Optužnica je dostupna na internetskoj stranici <https://www.stl-tsl.org/en/the-cases/stl-11-01> (13.10.2017.).

¹²⁰ Vidi internetsku stranicu, *ibid.*

¹²¹ Detaljnije o događajima povezanim s terorističkim napadom 14. veljače 2005. godine vidi na internetskoj stranici <https://www.stl-tsl.org/en/the-cases/stl-11-02> (13.10.2017.).

¹²² *Special Tribunal for Lebanon, Eighth Annual Report (2016–2017)*, str. 44. Izvješće je dostupno na internetskoj stranici <https://www.stl-tsl.org/en/documents/president-s-reports-and-memoranda/5580-eighth-annual-report> (13.10.2017.).

njih rezolucija Vijeća sigurnosti usmjerenih protiv država koje su na određeni način bile involvirane u kršenja međunarodnog prava od različitih ekstremističkih skupina i raznovrsnih nedržavnih aktera i pojedinaca, dolazi nakon terorističkih napada na SAD 2001. godine. U tom su razdoblju adresati prisilnih mjera Vijeća sigurnosti prihvaćenih na temelju Glave VII. Povelje Ujedinjenih naroda gotovo isključivo „nedržavni entiteti i druge skupine“ kao glavni prekršitelji ljudskih prava, pravila međunarodnoga humanitarnog prava kao i pravila međunarodnoga kaznenog prava. Osnivanje Sankcijskog odbora Vijeća sigurnosti za primjenu sankcija prema talibanskom režimu, a poslije i drugih odbora čiji je primarni zadatak nadzirati primjenu obvezujućih rezolucija Vijeća i vođenje, odnosno ažuriranje tzv. Sankcijske liste „pojedina i entiteta“ povezanih s terorističkim organizacijama i njihovim aktivnostima, donekle je učinkovit mehanizam s pomoću kojega se međunarodna zajednica suočava sa sve brže rastućom prijetnjom međunarodnom miru i sigurnosti koja dolazi od nedržavnih aktera – terorističkih organizacija.

S druge strane, i Opća skupština ima bitnu ulogu u borbi protiv terorizma u kontekstu prihvaćanja brojnih rezolucija koje, bez obzira na to što nemaju pravno obvezujući učinak, odražavaju kontinuiranu zabrinutost međunarodne zajednice zbog raznovrsnih pojavnih oblika terorizma i razornih učinaka terorističkih napada – brojnih ljudskih žrtava, golemih materijalnih šteta, uništavanja objekata od iznimne kulturne vrijednosti. Izražavajući političku i moralnu osudu zbog teških kršenja međunarodnog prava počinjenih od strane terorističkih organizacija, Opća skupština potiče države članice Ujedinjenih naroda ne samo da poštuju svoje obveze preuzete međunarodnim konvencijama iz režima za suzbijanje terorizma nego i da rade na suzbijanju uvjeta i čimbenika koji uopće dovode do pojave ekstremističkog ponašanja i terorističkih aktivnosti.

Osim toga, razvoj međunarodnoga kaznenog pravosuđa odlukama ICC-a i drugih međunarodnih i tzv. hibridnih sudova i tribunala nedvojbeno pridonosi djelotvornosti cjelokupna sustava odgovornosti za međunarodne zločine i razvoju što učinkovitijih mehanizama za uspostavljanje međunarodne pravde. Takva nastojanja trebala bi što prije poduprijeti države članice Ujedinjenih naroda i usuglasiti stajališta o definiciji terorizma, što bi moglo ukloniti i druge zapreke koje stoje na putu uvrštavanja toga kaznenog djela u Rimski statut i nadležnost ICC-a. Pa ipak, dosadašnja praksa tog suda, iako relativno skromna, pokazuje da bi se i u budućnosti na tome međunarodnom sudu mogli naći oni prekršitelji međunarodnoga kaznenog prava čija su kaznena djela zbog svoje ozbiljnosti, težine i posljedica ugroza za čitavo čovječanstvo i svjetski mir, čime ispunjavaju obilježja zločina protiv čovječnosti u skladu s odredbom čl. 7. Rimskog statuta. U određenoj mjeri osuđujuće presude međunarodnih i internacionaliziranih sudova mogu imati i preventivni učinak na djelovanje nedržavnih aktera i njihovih pripadnika u budućnosti.

Međunarodna zajednica na čelu s Ujedinjenim narodima ima dužnost reagirati na teška kršenja ljudskih prava koja se, nažalost, događaju svakodnevno, a čine ih države i različiti nedržavni akteri – ustaničke skupine, terorističke organizacije i drugi „entiteti“. Pritom je na svim razinama, globalnoj, regionalnoj i nacionalnoj, nužno koordinirano djelovati i redovito revidirati učinkovitost primjene postojećih pravnih, političkih i drugih mehanizama kojima se nastoji suzbiti terorizam u svim njegovim oblicima. Uloga međunarodnoga kaznenog pravosuđa treba biti ne samo u službi utvrđivanja kaznene odgovornosti i kažnjavanja za počinjene zločine nego i u službi zaštite temeljnih civilizacijskih i moralnih vrijednosti u okvirima određenima međunarodnim pravom.

LITERATURA

1) Knjige i članci

1. Abi-Saab, G. (2002). The Proper Role of International Law in Combating Terrorism. *Chinese Journal of International Law*, sv. 1, br. 1.
2. Ambos, K. (2011). Judicial Creativity at the Special Tribunal for Lebanon: Is there a Crime of Terrorism under International Law?. *Leiden Journal of International Law*, sv. 24, br. 3.
3. Bolani, M.-L. (2003). Security Council Sanctions on Non-State Entities and Individuals. *Revue Hellénique de Droit International*, sv. 56, br. 2.
4. Bonačić, M. (2012). Model internacionaliziranih kaznenih sudova: karakteristike i usporedba s *ad hoc* međunarodnim kaznenim sudovima. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, sv. 19, br. 1.
5. Boulden, J.; Charron, A. (2009/2010). Evaluating UN Sanctions. *International Law Journal*, sv. 65, br. 1.
6. Byers, M. (2002). Terrorism, the Use of Force and International Law after 11 September. *International and Comparative Law Quarterly*, sv. 51, br. 2.
7. Cassese, A. (2001). Terrorism Is also Disrupting Some Crucial Legal Categories of International Law. *European Journal of International Law*, sv. 12, br. 5.
8. Cortright, D.; Lopez, G. A. (2000). The Sanctions Decade – Assessing UN Strategies in the 1990s. Boulder, London, Lynne Rienner Publishers.
9. Derenčinović, D. (2005). Ogleđi o terorizmu i antiterorizmu – Essays on Terrorism and Antiterrorism. Zagreb. Pravni fakultet u Zagrebu.
10. Dickinson, L. (2003). The Promise of Hybrid Courts. *American Journal of International Law*, sv. 97, br. 2.
11. Frowein, J. A. (1994). Article 39. U: Simma, B. (ur.). The Charter of the United Nations – A Commentary. München. C. H. Beck.
12. Fry, J. D. (2002). Terrorism as a Crime against Humanity and Genocide: The Backdoor to Universal Jurisdiction. *UCLA Journal of International Law and Foreign Affairs*, sv. 7, br. 1.

13. Lapaš, D. (2010). Sanctioning Non-State Entities: An International Law Approach. *Revue Internationale de Droit Pénal*, sv. 81, br. 1.
14. Posch, A. (2009). The Kadi Case: Rethinking the Relationship between EU Law and International Law?. *The Columbia Journal of European Law Online*, sv. 15. (http://www.cjel.net/online/15_2-posch/); (23.11.2017.).
15. Reich, W. (ur.), (1998). *Origins of terrorism: Psychologies, ideologies, theologies, states of mind*. Washington, D. C., Woodrow Wilson Center Press.
16. Rohan Perera, A. (2014). *The Draft United Nations Comprehensive Convention on International Terrorism*. U: Saul, B. (ur.). *Research Handbook on International Law and Terrorism*. UK/Northampton, Massachusetts, USA, Edward Elgar, Cheltenham.
17. Sartre, J.-P. (1961). Préface. U: Fanon, F., *Les damnés de la terre*. Paris. François Maspero éditeur S.A.R.L. Tekst izvorno objavljen u: *La Cause du peuple – J'accuse*, br. 29, od 15. listopada 1972.
18. Sartre on Munich 1972, *Sartre Studies International*, sv. 9, br. 2, 2003.
19. Schabas, W. A. (2004). Is Terrorism a Crime against Humanity?. *International Peacekeeping*, sv. 8.
20. Tomaševski, K., (1983). *Izazov terorizma*. Beograd. NIRO Mladost.
21. Trapp, K. N. (2011). *State Responsibility for International Terrorism*. Oxford et al., Oxford University Press.
22. Triffterer, O.; Ambos, K. (ur.), (2016). *Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary*. 3. izd.. München/Oxford/Baden-Baden. C. H. Beck/Hart/Nomos.
23. Tsagourias, N.; White, N. D., (2013). *Collective Security – Theory, Law and Practice*. Cambridge. Cambridge University Press.
24. Venner, D., (2005). *Povijest terorizma*. Zagreb. Alfa.
25. Williams, S. J. (2009). *Hybrid and Internationalized Criminal Tribunals: Jurisdictional Issues*. Durham Theses. Durham University. <http://etheses.dur.ac.uk/38/>.

2) Dokumenti

1. Konvencija o kaznenim djelima i nekim drugim činima počinjenima u zrakoplovima iz 1963. (tzv. Tokijska konvencija; *UNTS*, sv. 704, 1969).
2. Konvencija o suzbijanju protupravne zapljene zrakoplova iz 1970. (tzv. Haška konvencija; *UNTS*, sv. 860, 1980).
3. Konvencija o suzbijanju protupravnih čina protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva iz 1971. (tzv. Montrealska konvencija; *UNTS*, sv. 974, 1975).
4. Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju zločina protiv međunarodno zaštićenih osoba, uključujući diplomatske agente iz 1973. (*UNTS*, sv. 1035, 1977).
5. Međunarodna konvencija protiv uzimanja talaca iz 1979. (*UNTS*, sv. 1316, 1983).
6. Konvencija o suzbijanju protupravnih čina protiv sigurnosti pomorske plovidbe iz 1988. (*UNTS*, sv. 1678, 1992).

7. Konvencija o obilježavanju plastičnih eksploziva sa svrhom otkrivanja iz 1991. (UNTS, sv. 2122, 2000).
8. Međunarodna konvencija o suzbijanju terorističkog bombardiranja iz 1997. (UNTS, sv. 2149, 2003).
9. Rimski statut Međunarodnog kaznenog suda iz 1998. (UNTS, sv. 2187, 2005).
10. Međunarodna konvencija o suzbijanju financiranja terorizma iz 1999. (UNTS, sv. 2178, 2004).
11. Međunarodna konvencija o suzbijanju čina nuklearnog terorizma iz 2005. (UNTS, sv. 2445, 2007).
12. Povelja Ujedinjenih naroda, NN-MU, br. 15/1993., ispravak u NN-MU, br. 7/1994.
13. Zakon o potvrđivanju Rimskog statuta Međunarodnoga kaznenog suda, NN-MU 5/2001.
14. Consolidated United Nations Security Council Sanctions List, <https://scsanctions.un.org/fop/fop?xml=htdocs/resources/xml/en/consolidated.xml&xslt=htdocs/resources/xsl/en/consolidated.xsl>.
15. International Criminal Court, The Office of the Prosecutor, Situation in Mali (Article 53(1) Report), 16 January 2013.
16. *Letter Dated 3 August 2005 from the Chairman of the Sixth Committee Addressed to the President of the General Assembly*, UN General Assembly, UN Doc. A/59/894 (2005), Appendix II.
17. *Letter Dated 28 November 2014 from the Secretary-General to the President of the Security Council*, S/2014/856.
18. *Report of the Secretary-General, The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security*, S/2002/278.
19. *Report of the International Commission of Inquiry on Darfur*, UN Doc. S/2005/60
20. *Report of the Secretary-General on the Establishment of a Special Tribunal for Lebanon*, UN Doc. S/2006/893.
21. *Report of the Ad Hoc Committee Established by General Assembly Resolution 51/210 of 17 December 1996, Sixteenth Session (8 to 12 April 2013)*, General Assembly, Official Records, Sixty-eight Session, Supplement No. 37, A/68/37 (2013).
22. *Statement by the Security Council*, S/PRST/2013/1.
23. *Statement by the President of the Security Council*, S/PRST/2015/4.
24. *Statement by the President of the Security Council*, S/PRST/2015/14.
25. *Statement by the President of the Security Council*, S/PRST/2016/7.
26. Rezolucije Opće skupštine UN-a: A/Res./3034(XXVII) od 18. prosinca 1972.; A/Res./31/102 od 15. prosinca 1976.; A/Res./32/147 od 16. prosinca 1978.; A/Res./34/145 od 17. prosinca 1979.; A/Res./36/109 od 10. prosinca 1981.; A/Res./38/130 od 19. prosinca 1983.; *Inadmissibility of the policy of State terrorism and any action by States aimed at undermining the socio-political system in other sovereign States*; A/Res./39/159 od 17. prosinca 1984.; A/Res./40/61 od 9. prosinca 1985.; A/Res./42/159 od 7. prosinca 1987.; A/Res./44/29 od 4. prosinca 1989.; A/Res./49/60 od 17. veljače 1995.; A/Res./50/53 od 29. siječnja 1996.; A/Res./55/158 od 30. siječnja 2001.; A/Res./59/46 od 16. prosinca 2004.; *World Summit Outcome Document*, A/Res/60/1 od 24. listopada 2005.; A/Res./63/129 od 15. siječnja 2009.; A/Res./65/34 od 10.

- siječnja 2011.; A/Res./68/119 od 18. prosinca 2013.; A/Res./69/127 od 18. prosinca 2014.; A/Res./71/151 od 20. prosinca 2016.
27. Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a: S/1267 (1999); S/1333 (2000); S/1368 (2001); S/1373 (2001); S/1386 (2001); S/1390 (2002); S/1401 (2002); S/1438 (2002); S/1455 (2003); S/1516 (2003); S/1526 (2004); S/1530 (2004); S/1566 (2004); S/1593 (2005); S/1611 (2005); S/1617 (2005); S/1624 (2005); S/1644 (2005); S/1707 (2006); S/1735 (2006); S/1757 (2007); S/1844 (2008); S/1910 (2010); S/1964 (2010); S/1973 (2011); S/1989 (2011); S/2002 (2011); S/2010 (2011); S/2036 (2012); S/2060 (2012); S/2067 (2012); S/2069 (2012); S/2071 (2012); S/2085 (2012); S/2093 (2013); S/2100 (2013); S/2102 (2013); S/2127 (2013); S/2139 (2014); S/2146 (2014); S/2164 (2014); S/2165 (2014); S/2174 (2014); S/2187 (2014); S/2191 (2014); S/2199 (2015); S/2210 (2015); S/2213 (2015); S/2227 (2015); S/2232 (2015); S/2249 (2015); S/2253 (2015); S/2258 (2015); S/2274 (2016); S/2295 (2016); S/2297 (2016); S/2332 (2016); S/2358 (2017); S/2364 (2017); S/2368 (2017); S/2372 (2017).
 28. *Prosecutor v Bosco Ntaganda*, Pre-trial Chamber II, Decision Pursuant to Article 61 (7) (a) and (b) of the Rome Statute on the Charges of the Prosecutor against Bosco Ntaganda, Case No. ICC-01/04-02/06, 2004, https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2014_04750.PDF.
 29. *Warrant of Arrest for Joseph Kony Issued on 8 July 2005 as Amended on 27 September 2005*, Pre-trial Chamber II, Case No. ICC-02/04-01/05, 2005, https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2006_01096.PDF.
 30. Joined Cases C-402/05 P & C-415/05 P, *Kadi & Al Barakaat v. Council of the European Union* (2008).
 31. *Al-Jedda protiv Ujedinjene Kraljevine*; ECtHR, Grand Chamber, (Application no. 27021/08), Judgment of 7 July 2011.
 32. *Nada protiv Švicarske* ECtHR, Grand Chamber, (Application no. 10593/08), Judgment of 12 September 2012.
 33. *Prosecutor v Thomas Lubanga Dyilo*, Trial Chamber I Judgement, Case No. ICC-01/04-01/06, 2012, https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2012_03942.PDF.
 34. *Prosecutor v Thomas Lubanga Dyilo*, Appeals Chamber Judgement, Case No. ICC-01/04-01/06 A 5, 2014, https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2014_09844.PDF.
 35. *Prosecutor v Germain Katanga*, Trial Chamber II Judgement, Case No. ICC-01/04-01/07, 2014, https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2015_04025.PDF.
 36. *Prosecutor v Salim Jamil Ayyash, Hassan Habib Merhi, Hussein Hassan Oneissi and Assad Hassan Sabra*, Redacted Version of the Amended Consolidated Indictment, Case No. STL-11-01/T/TC, 2016, <https://www.stl-tsl.org/en/the-cases/stl-11-01>.
 37. *United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court, Committee of the Whole, Proposal Submitted by Algeria, India, Sri Lanka and Turkey*, UN Doc. A/CONF.183/C.1/L.27.
 38. *Report on the First Review Conference on the Rome Statute, 31 May-11 June 2010, Kampala, Uganda*, Coalition for the International Criminal Court, New York/The Hague, 2010, http://iccnw.org/documents/RC_Report_finalweb.pdf.
 39. *Special Tribunal for Lebanon, Eighth Annual Report (2016–2017)*, <https://www.stl-tsl.org/en/documents/president-s-reports-and-memoranda/5580-eighth-annual-report>.

3) Ostali mrežni izvori

1. <http://edition.cnn.com/2017/04/14/asia/afghanistan-isis-moab-bomb/index.html>
2. <https://www.un.org/sc/suborg/en/sanctions/un-sc-consolidated-list#entities>
3. <http://www.un.org/en/counterterrorism/legal-instruments.shtml>
4. <http://legal.un.org/committees/terrorism/>
5. <http://edition.cnn.com/2017/05/06/africa/chibok-girls-released/index.html>
6. <https://www.icc-cpi.int/mali/al-mahdi/Documents/Al-MahdiEng.pdf>
7. <http://www.bbc.com/news/world-africa-32377965>
8. <https://www.icc-cpi.int/drc/lubanga/Documents/LubangaEng.pdf>
9. <https://www.icc-cpi.int/drc/ntaganda>
10. <https://www.icc-cpi.int/drc/ntaganda/Documents/NtagandaEng.pdf>
11. <https://www.icc-cpi.int/drc/ngudjolo>
12. <https://www.icc-cpi.int/drc/mbarushimana/Documents/MbarushimanaEng.pdf>
13. <https://www.icc-cpi.int/uganda/kony>
14. <https://www.icc-cpi.int/uganda/kony/Documents/KonyEtAlEng.pdf>
15. <https://www.icc-cpi.int/darfur>
16. <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=1613&Kw1=mary+robinson&Kw2=terrorist+attack&Kw3=#.Wd3jnoVOJ9A>
17. <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=1482&Kw1=kofi+annan+&Kw2=terrorist+attack&Kw3=>
18. <https://www.stl-tsl.org/en/the-cases/stl-11-02>

Summary

SANCTIONING OF TERRORISM IN THE SYSTEM OF THE UNITED NATIONS

This paper analyzes the United Nations' reactions to the international crime of terrorism. It focuses on counter-terrorism international conventions adopted within the UN, as well as on moral and political sanctions contained in non-binding resolutions of the General Assembly during the period of the so-called "Cold war". However, the main focus of this research is on the analysis of legally binding resolutions adopted by the Security Council starting from the 1990s. The analysis of the development of the Security Council's resolutions adopted under Chapter VII of the UN Charter indicates that these resolutions, initially addressed to states responsible for the so-called "state terrorism", gradually became directed exclusively towards terrorist organizations as non-state actors. In this context, the "ISIL (Da'esh) and Al-Qaida Sanctions List" of the Security Council is being continuously expanded with names of individuals as well as of other non-state "entities and other groups" affected by these sanctions.

Unfortunately, compared to the beginning of 2015, when only 70 "entities and other groups" were listed, in March 2017 their number increased to over 360. These "entities and other groups", which originate from Tunisia, Mali, Albania, Afghanistan, Ethiopia, Bangladesh, the Comoros, Pakistan, Indonesia, Somalia, Kenya, Tanzania, Arabian Peninsula, Libya, Sudan, Egypt, the Caucasus region, Uzbekistan, and even Bosnia and Herzegovina, differ in various ways. Some of the above mentioned "entities" aim at overthrowing the government of their country, just like "classical" insurgents as temporary subjects of international law. Other non-state actors' activities are directed towards establishing a new state (for example, Ansar Eddine, Mouvement national de libération de l'Azawad – MNLA in Mali, Sudan People's Liberation Movement – SPLM in South Sudan). International crimes committed by these organizations are not only the object of the resolutions of the Security Council, but they are also in the focus of interest of the International Criminal Court (the ICC). Although the international crime of terrorism is not covered by the jurisdiction of the ICC under the Rome Statute, certain international crimes committed by terrorists or under the auspices of terrorist organizations share some common features with crimes against humanity, which fall under the jurisdiction of the ICC. Thus, the ICC indirectly contributes to the sanctioning for the crime of terrorism. Further evolution of the international criminal justice, both through the jurisprudence of the ICC and other ad hoc international and "hybrid" courts, will most certainly contribute to the development of international criminal liability of individuals for the crime of terrorism.

Key words: terrorism, sanctions of the United Nations, non-state actors, the International Criminal Court